

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
EVANGELICKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA

Sir Nicholas Winton a jeho odkaz budoucím generacím

Bakalářská práce

Veronika Hrdličková

Vedoucí: Ing. Ivana Adámková

Program: B7508 Sociální práce

Obor: Pastorační a sociální práce

Rok: 2013

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci s názvem „Sir Nicholas Winton a jeho odkaz budoucím generacím“ napsala samostatně a výhradně s použitím citovaných pramenů.

Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna veřejnosti ke studijním účelům.

V Praze dne 26. 4. 2013

Veronika Hrdličková

Anotace

Práce „Sir Nicholas Winton a jeho odkaz budoucím generacím“ si klade za cíl potvrdit tezi, že čin sira Wintona mnozí považují za inspirativní a motivující k pomoci druhým. Tuto tezi se snaží dokázat představením výpovědí, zaznamenaných v literatuře, rozhovorech, filmovém dokumentu i v internetových článcích. Rovněž je cílem této práce ukázat, jakými způsoby lidé, kteří se cítí Wintonovým příběhem motivováni, svou pomoc ostatním vykonávají, nebo chtějí vykonávat. Práce se nejprve zaměřuje na popis dobového pozadí činu Nicholase Wintona, přiblíží samotného Wintona a popíše jeho záchranné akce. Dále jsou představeny některé zachráněné děti a jejich výpovědi o jejich vlastním pomáhání druhým. Práce také představí příbuzné zachráněných a jejich snahy pomáhat, a v neposlední řadě jsou v práci zaznamenány výpovědi veřejnosti, která byla Wintonovým příběhem ovlivněna.

Klíčová slova

Sir Nicholas Winton, Wintonovy děti, židé, dětské transporty, pomoc druhým.

Summary

This thesis entitled “Sir Nicholas Winton and his legacy for future generations” aims to prove that the act of Sir Winton is considered to be motivating and inspirational in the field of helping others. The thesis tries to prove this by introducing statements which are recorded in literature, interviews, a documentary film and internet articles. The next aim of this thesis is to show how persons influenced by the Winton story help others, or how they would like to help. The first part of this thesis is focused on a description of the historical background of Winton’s act, further, on Nicholas Winton himself, and on the description of the rescue operation itself. Subsequently, some saved children, and statements from them about their helping others are introduced. Then, the thesis introduces kin of saved children and their efforts to help. Last, but not least, there are recorded statements of people who were influenced by the Winton’s story.

Keywords

Sir Nicholas Winton, Winton’s children, Jews, kinder transport, help to others

Ráda bych touto cestou poděkovala Ing. Ivaně Adámkové a Ing. Mgr. Janu Dočkalovi, CSc., za odborné vedení a podnětné rady. Mé díky patří také Asafu Auerbachovi za rozhovor, který byl pro mě velice inspirativní.

Obsah

Obsah	5
Úvod.....	7
1. Dobové pozadí	10
1.1 Počátky protizidovského smýšlení.....	10
1.2 Nejen Norimberské zákony	11
1.2.1 Zákon o říšském občanství	11
1.2.2 Zákon o ochraně německé krve a německé cti	12
1.2.3 Nařízení říšského protektora v Čechách a na Moravě o židovském majetku	12
1.2.4 Výnos prezidia protektorátního ministerstva vnitra z 3. srpna 1939	13
2. Záchranná mise	14
2.1 Nicholas Winton – život před válkou	15
2.2 Britská komise pro uprchlíky z Československa – dětská sekce	16
2.3 Dětské transporty	19
2.4 Nicholas Winton – život po válce	22
3. Zachráněné děti	24
3.1 Věra Gissingová.....	24
3.2 Tom Schrecker	25
3.3 Reverend John Fieldsend	26
3.4 Tomáš Graumann.....	26
3.5 Asaf Auerbach	27
4. Zachráněné děti – život po válce	29
4.1 Věra Gissingová.....	30
4.2 Tom Schrecker	30
4.3 Reverend John Fieldsend	31
4.4 Tomáš Graumann.....	31
4.5 Asaf Auerbach	32
5. Rodiny zachráněných.....	34
5.1 Rodiče Lisy Midwinterové	34
5.2 Vnučka zachráněného dítěte Charlotte Mastersová	35
5.3 Vnučka zachráněného dítěte Yarden Frank	36
6. Wintonův příběh ovlivňuje veřejnost	36
6.1 Magna Deti v nůdži.....	37
6.2 Základní škola Sira Nicholase Wintona Kunžak	38
6.3 Základní škola UNESCO Uherské Hradiště	39
6.4 Vzdělávací program „Síla lidskosti“	39
6.5 Vzdělávací projekt „Nickyho rodina“	40
7. Výpovědi studentů	41
7.1 Výpovědi studentů českých základních a středních škol.....	41
7.2 Výpovědi studentů VOŠ Jabok a Evangelické teologické fakulty Univerzity Karlovy	42
8. Veřejnost šíří poselství Wintonova příběhu.....	45

8.1 Iniciativa za udělení Nobelovy ceny za mír siru Nicholasi Wintonovi	45
8.2 Sad zachránců dětí	46
8.3 Společnost projevuje úctu	47
8.3.1 Řád britského impéria	47
8.3.2 Řád T. G. Masaryka	47
8.3.3 Spravedlivý mezi národy	48
9. Závěr	49
Seznam použité literatury	52
Seznam příloh:	55
Přílohy	56

Úvod

Někdy se mu přezdívá britský Schindler. On sám toto oslovení ale prý rád nemá, ví se o něm, že je velice skromný. Vlastně je to velká souhra náhod, že se o něm vůbec něco ví; nebýt jeho manželky, svět by se o něm možná nikdy nedozvěděl. A to by byla velká škoda.

Řeč je o Nicholasi Wintonovi. Muži, který se v prosinci roku 1938 původně chystal na dovolenou a který se v Československu ocitl vlastně náhodou. O muži, jenž nebyl lhostejný vůči druhým a jemuž se svým jednáním podařilo zachránit 669 českých a slovenských dětí před téměř jistou smrtí. On a jeho kolegové dokázali, a to doslova před očima nacistů, zorganizovat do vypuknutí druhé světové války několik vlakových transportů a poslat více než 669 dětí do bezpečí do Velké Británie.

Může se zdát, že příběh, o kterém budu ve své práci psát, bude smutný. Ale nebude, alespoň po většinu času. Tento příběh není jen jedním z mnoha příběhů druhé světové války, kde hrála roli náhoda a kde „kdośi kohosi“ zachránil. Tento příběh je hlavně o lidskosti. O nezištné pomoci a velké skromnosti zachránce, o ohromné vděčnosti zachráněných a o velkém údivu a obdivu široké veřejnosti napříč generacemi.

Má práce se jmenuje „Sir Nicholas Winton a jeho odkaz budoucím generacím“. Lidé si totiž z jeho chování a jeho činu berou příklad. Uvědomují si, že každý člověk může někomu pomoci. Že pomáhat se nemusí jen během války či jiných vyhrocených situací, ale že každý den je kolem nás mnoho lidí, kteří také potřebují pomoci. Takový je alespoň můj předpoklad.

Cílem práce je ukázat to, jak činy Nicholase Wintona ovlivnily budoucí generace, jak je inspirovaly a motivovaly k pomoci druhým. Velice mě zaujala slova, která pronesla

Zuzana Marešová ve filmu Mateje Mináče „Nickyho rodina“. Zuzana Marešová je jedním ze zachráněných dětí. „*Jeho čin je jako malý kámen hozený do jezera a vlnky a vlny od toho kamene se šíří stále víc a víc. A čím dále se dostanou, tím víc dobra se na světě vykoná.*“¹ A přesně v těchto kruzích chci ve své práci postupovat, abych se dostala k jejímu cíli.

V teoretické části práce chci krátce nastínit dobové pozadí daných událostí. Poté představím samotného Nicholase Wintona. Pokračovat budu popisem záchranné akce a jednotlivých transportů. V této části práce čerpám především z literatury a filmu Mateje Mináče.

V praktické části práce se chci věnovat nejprve několika zachráněným dětem a jejich výpovědím jednak o tom, co prožívaly v období své záchrany, ale také výpovědím o tom, jak to je samotné ovlivnilo a co všechno na základě toho ony udělaly pro druhé. Ráda bych tento díl alespoň zčásti podložila osobním rozhovorem, případně opět výpověďmi zaznamenanými v literatuře. Dalším pomyslným kruhem vytvořeným oním malým kamenem budou pak děti a vnoučata zachráněných dětí.

Třetí kruh pak bude zastupovat veřejnost. Ať už jednotlivci, skupiny, či celé organizace, které se aktivně podílejí na pomoci druhým. Do tohoto třetího kruhu, tvořeného veřejností, budou také patřit studenti škol, kterým byl film o Nicholasi Wintonovi promítán v rámci vzdělávacího programu „Síla lidskosti“.² Jejich výpovědi o pomoci druhým budu vybírat z výsledků literární soutěže, zveřejněné na oficiálních stránkách tohoto vzdělávacího programu.

¹ Nickyho rodina [film]. 1:26:01

² Vzdělávací program Síla lidskosti [online]

Dále chci sama vytvořit dotazník, jenž dám studentům, kteří film viděli. Budou to studenti Jaboku a ETF, kterým byl film v rámci kurzu „Rasismus a antisemitismus“ promítán. Dotazník by se měl zaměřovat na to, jak tento příběh studenty ovlivnil ve snaze pomáhat druhým.

V neposlední řadě bude v mé práci popsána snaha zainteresovaných osob seznámit s Wintonovým příběhem co nejvíce lidí, respektive různé formy šíření příběhu, jeho představování co nejširší veřejnosti. V této části práce bude také ukázáno, jak si společnost a národy sira Wintona váží a jakým způsobem byl za své činy oceněn.

Winton o svém činu nikomu neřekl, dokonce ani vlastní manželce, a tak se tento příběh ztratil na téměř padesát let. Až v roce 1988 našla Wintonova manželka Grete zapomenutý kufr s knihou výstřižků, fotografiemi dětí a dalšími dokumenty. Oslovila doktorku Elizabeth Maxwellovou, odbornici na problematiku holocaustu, a ta začala po tou dobou už dospělých dětech pátrat.³ Tehdy se věci daly do pohybu, a střípek po střípku se začala vybarvovat mozaika příběhu muže, jenž je dnes považován za hrdinu. A stejně tak chci i já, střípek po střípku, z výpovědí, svědectví a rozhovorů, poskládat příběh a následně ukázat, že i čin jednoho člověka může ovlivnit myšlení mnoha lidí.

³ MINÁČ, Matej. *Loterie života Nicholase Wintona*, str. 103

1. Dobové pozadí

Aby bylo možné správně pochopit, co Nicholas Winton udělal, proti čemu tím bojoval a před čím zachraňoval, je třeba připomenout něco z historie. V této kapitole bych se chtěla zabývat situací Židů v Protektorátu Čechy a Morava. Není třeba představovat celou nacistickou ideologii. Účelem této kapitoly je připomenout konkrétní nařízení, která nejen Židům, ale jim především, komplikovala život a byla prvotním krokem k takzvanému „Konečnému řešení židovské otázky“, tedy genocidě židovského obyvatelstva.

1.1 Počátky protizidovského smýšlení

S prvními protizidovskými názory přišel Adolf Hitler už na začátku své politické kariéry ve dvacátých letech dvacátého století. Přinesl jednoduché vysvětlení všeho, co se Německu přihodilo po prohrané první světové válce, důvod krize. Byli to Židé a jejich světovláda, která se nesměla stát definitivní.⁴ *„Kdyby se na počátku války a v jejím průběhu bylo Německo zbavilo dvanácti, či patnácti tisíc ‚hebrejských ničitelů národa‘, hlásal Hitlerův Mein Kampf, pak by milionové oběti německé fronty nebyly zmařeny.“*⁵

Na údajné viníky bylo ukázáno. Možná to bylo Hitlerovými emotivními a přesvědčivými projevy, možná něčím jiným, ale německé společnosti to stačilo. Když nyní všichni věděli, kdo může za špatnou situaci Německa, bylo třeba s tím něco udělat. Jak již bylo řečeno, aby se židovská světovláda nestala definitivní, *„...vysvětloval Hitler, je třeba vytvořit politickou organizaci, která by dokázala v německém národě instinktivní protizidovství probouzet, vybičovávat, burcovat tak dlouho až se národ připojí k tomu hnutí, které je ‚připraveno vyvodit důsledky‘.“*⁶

⁴KÁRNÝ, Miroslav. *Konečné řešení: Genocida českých židů v německé protektorátní politice*, str. 7

⁵Tamtéž, str. 8

⁶Tamtéž, str. 8

Probouzet a vybičovávat protižidovské chování se Hitlerovy dařilo. Z příběhu Jacka Hellmana, původním jménem Hanse Joachima, jednoho z dětí, které měly štěstí a dostaly se do Velké Británie (i když ne Wintonovými transporty), se lze dozvědět, že proti židům se v tu dobu obraceli téměř všichni, i jejich blízcí. *„Když Jack ležel večer v posteli, viděl za okny zlověstně se míhající pochodně a slyšel sousedy – lidi, které znal celý život – zpívat: ‚Když kape z nože židovská krev, hned je nám líp‘.“*⁷

Takto by se daly velice zkráceně a zjednodušeně popsat začátky Hitlerovy kariéry, ale také počátky aktivního definitivního řešení židovské otázky. Dalším významným krokem v jejím řešení a krokem, který zase o něco více zneuctoval židovské obyvatelstvo tehdejšího Německa, bylo přijetí takzvaných Norimberských zákonů v roce 1935.

1.2 Nejen Norimberské zákony

Konkrétně se jedná o Zákon o říšském občanství a Zákon o ochraně německé krve a německé cti. Dále budu hovořit o Nařízení říšského protektora v Čechách a na Moravě o židovském majetku z roku 1939 a o dopadech Výnosu prezidia protektorátního ministerstva vnitra z 3. srpna 1939.

1.2.1 Zákon o říšském občanství

Zákon o říšském občanství obsahuje dva velice důležité odstavce. Stanovuje se v nich, kdo je pravým říšským občanem a kdo je nositelem politických práv.

„Říšským občanem jest pouze státní příslušník německé nebo příbuzné krve, který dokazuje svým chováním, že je ochoten a schopen sloužit německému národu a říši.“ a *„Říšský občan je jediným nositelem v zákonem stanovených plných politických práv.“*⁸

⁷ CRAUGHWELL, Thomas J. *Slavné záchranné akce DRUHÉ SVĚTOVÉ VÁLKY*, str. 20

⁸ Zákon o říšském občanství, §2, odst. 1 a 3

Tímto zákonem Židé přicházejí o své občanství a hlavně přicházejí o svá politická práva. Mimo tyto ztráty s sebou ale zatím nepřináší jiná omezení či zákazy. Ta jsou stanovena až v dalších zákonech a nařízeních. Jedním z nich je Zákon o ochraně německé krve a německé cti.

1.2.2 Zákon o ochraně německé krve a německé cti

Zákon o ochraně německé krve a německé cti udává výčet věcí, které nejsou židům, případně árijcům povoleny. Je patrné, že těmito nařízeními se má zabránit míšení obou ras, židovské a árijské.

„§ 1

(1)

Sňatky mezi židy a státními příslušníky německé nebo druhově příbuzné krve jsou zakázány. Manželství uzavřená proti tomuto zákonu jsou neplatná, i když byla k obcházení zákona uzavřena v cizině.

....

§ 2

Mimomanželský styk mezi židy a státními příslušníky německé nebo druhově příbuzné krve je zakázán.

§ 3

Židé nesmějí ve své domácnosti zaměstnávat státní příslušníky německé nebo druhově příbuzné krve mladší 45 let.“⁹

1.2.3 Nařízení říšského protektora v Čechách a na Moravě o židovském majetku

Dalším krokem doslova perzekuuujícím Židy bylo přijetí Nařízení říšského protektora v Čechách a na Moravě o židovském majetku z roku 1939. V něm se nejdříve přesně stanovuje, kdo je považován za žida.

⁹ Zákon o ochraně německé krve a německé cti, §1-3

„§6

Za žida se považuje:

- *kdo pochází od nejméně tří podle rasy úplně židovských prarodičů. Za úplně židovského se považuje prarodič bez dalších předpokladů, jestliže přísluší nebo příslušel k židovské náboženské společnosti;*
- *za žida se též považuje míšenec, pocházející od dvou úplně židovských prarodičů...“¹⁰*

A dále tento zákon upravuje zacházení s židovským majetkem. Židé s nemovitostmi a dalším majetkem mohou nakládat jen se zvláštním povolením (§1, odstavec 1), dále je židům zakázáno nabývat nemovitostí a práv na nemovitostech, ale také najímání nemovitostí (§4, odstavec 1), židé musí přihlásit předměty ze zlata a stříbra a jiných cenných kovů u Národní banky (§5, odstavec 1). Jedním z trestů při provinění proti těmto, ale i dalším paragrafům je zabavení majetku.¹¹

1.2.4 Výnos prezidia protektorátního ministerstva vnitra z 3. srpna 1939

Může se zdát, že až sem byly protižidovské akce pozvolné a postupné. Rozhodujícím krokem ve vyčlenění Židů ze společnosti byl Výnos prezidia protektorátního ministerstva vnitra z 3. srpna 1939. V tomto výnosu jsou stanoveny ony známé zákazy a povinnosti, které Židé museli plnit. Mezi ně patřil například zákaz vstupu na určitá náměstí a do různých parků, zákaz návštěvy divadel, knihoven, sportovních podniků a zábavních nařízeních, používání vyhrazených prostor v dopravních prostředcích, omezení nákupní doby, zákaz opouštění bydliště ve večerních hodinách,¹² ale také zákaz navštěvování škol a povinné nošení viditelného označení na šatech, žluté Davidovy hvězdy.

¹⁰ Nařízení říšského protektora v Čechách a na Moravě o židovském majetku, §6

¹¹ Nařízení říšského protektora v Čechách a na Moravě o židovském majetku, §1-5

¹² Kárný, str. 50-51

Tento výnos vyšel v srpnu roku 1939, tedy měsíc před začátkem války, a zde také končí popis dobového pozadí, do kterého je záchranná akce Nicholase Wintona zasazena. Ta totiž skončila s vypuknutím druhé světové války, 1. září 1939.

Je třeba znovu připomenout, kterého období se příběh Nicholase Wintona týká. Winton se do Prahy dostal v prosinci roku 1938, tedy nedlouho po takzvané Mnichovské dohodě, kterou došlo k odevzdání českého pohraničního území Německé říši. To způsobilo, že tisíce lidí prchaly ze Sudet do Prahy a jejího okolí. Československá vláda se obrátila s žádostí o pomoc na Francii a Británii, a právě Británie uvolnila imigrační zákony.¹³ V tu chvíli byl Martin Blake vyslán Britským výborem pro uprchlíky z Československa do Prahy a odtamtud zavolal svému příteli, Nicholasovi Wintonovi, aby mu přijel pomoci.¹⁴

V první kapitole jsem se snažila poukázat na nelehkou situaci Židů a na to, proč potřebovali pomoc. Zmínila jsem také, jakou roli v této pomoci hrála Velká Británie. O její úloze v tomto příběhu budu ještě hovořit v dalších kapitolách.

2. Záchranná mise

V této kapitole se budu zabývat Wintonovým životem a jeho skutky. Nejprve bych chtěla stručně popsat jeho život před válkou a to, jak se k záchraně československých dětí vůbec dostal, co bylo impulzem pro jeho příjezd a jaké byly jeho motivy.

Dále chci popsat samotné dětské transporty, jejich počty a trasu, kterou ujely. Poté bych se chtěla znovu vrátit k Wintonovu životu, tentokrát už po válce.

¹³GISSINGOVÁ, Věra. EMANUELOVÁ, Muriel. *Nicholas Winton a zachráněná generace*, str. 71

¹⁴Tamtéž, str. 73

2.1 Nicholas Winton – život před válkou

Nicholas Winton, původním jménem Nicholas Wertheim, se narodil 19. května 1909 v Londýnské čtvrti West Hampstead.¹⁵ Jeho prarodiče z matčiny strany byli němečtí Židé, kteří se v roce 1866 usadili ve Velké Británii, v Manchesteru. Jejich dcera Barbara se po sňatku přestěhovala do Londýna. Tam spolu se svým manželem a třemi dětmi žila v židovské komunitě německých přistěhovalců.¹⁶

V roce 1923 začínal Winton studovat internátní školu ve Stowe. Zde navázal přátelství se svým učitelem Hechster-Smithem, který na něj měl velký vliv a který v něm vzbudil zájem o předmět, který vyučoval, tedy matematiku.¹⁷ Mimo to se zdokonaloval v němčině a učil se i francouzsky.¹⁸

Winton se stal bankéřem. V roce 1929 opustil Anglii, odjel do Německa, kde pracoval v několika bankách, nejprve v Hamburku, poté v Berlíně. V Německu strávil dva roky, poté se opět vrátil do Londýna. I zde se snažil prosadit v různých bankách. Od roku 1931 do roku 1936 vystřídal Winton čtyři různé banky, z toho posledním zaměstnavatelem byla firma Crews a spol. a v roce 1937 se stala členem londýnské burzy.¹⁹

Jak již bylo řečeno výše, necelý rok poté, v roce 1938, se Winton chystal na dovolenou. Situace v Evropě mu v tu chvíli velké starosti nedělala. Je třeba si uvědomit, že to bylo krátce po sepsání Mnichovské dohody a že nálada v Londýně byla v tu dobu více méně proněmecká a Hitler ještě nebyl považován za velkou hrozbu.

¹⁵ GISSINGOVÁ, Věra. EMANUELOVÁ, Muriel. *Nicholas Winton a zachráněná generace*, str. 17

¹⁶ MINÁČ, Matej. *Loterie života Nicholase Wintona*, str. 111-112

¹⁷ GISSINGOVÁ, Věra. EMANUELOVÁ, Muriel. *Nicholas Winton a zachráněná generace*, str. 23

¹⁸ MINÁČ, Matej. *Loterie života Nicholase Wintona*, str. 112

¹⁹ GISSINGOVÁ, Věra. EMANUELOVÁ, Muriel. *Nicholas Winton a zachráněná generace*, str. 32 - 34

S opačným úhlem pohledu a nepěknými událostmi v Německu jej seznámil až jeho přítel, již zmiňovaný Martin Blake, levicově smýšlející učitel, jenž se přátelil s různými aktivními socialisty, které představil i Wintonovi.²⁰ Ten mu těsně před dovolenou volá a žádá jej, aby za ním přijel do Prahy.

V této kapitole jsem představila Nicholase Wintona takového, jakého veřejnost příliš nezná. Proslavil se především svými činy, které uskutečnil v období od prosince roku 1938 do září roku 1939. Klíčová mohla být ale i některá rozhodnutí, která udělal mnohem dříve a která napomohla, i když neúmyslně, úspěšně naplánovat a vykonat jeho záchrannou misi. Například to, že se rozhodl zdokonalovat si svou od dětství známou němčinu, mu jednou přijde vhod. Stejně tak rozhodnutí studovat bankovníctví a obchod se prokáže být velice užitečným.

Při záchranných akcích, které budu popisovat níže, totiž nestačila jen dobrá vůle, ale i obchodnické znalosti. Musel vědět, jak nejlépe „nabídnout“ československé děti britským rodinám, aby jich zachránil co nejvíce. Celou akci musel mít dobře propracovanou i po administrativní stránce a v obou případech se mu jeho obchodnický duch vyplatil. V neposlední řadě ho zajisté ovlivnilo přátelství s levicově zaměřeným Blakem a dalšími socialisty. Je možné, že ti Wintona svým způsobem ovlivnili, a proto se možná v roce 1938 rozhodl do Československa přijet.

2.2 Britská komise pro uprchlíky z Československa – dětská sekce

V této kapitole už bude následovat popis celé akce od jejího počátku až do vypuknutí druhé světové války. Zachycuje tedy události z doby od prosince 1938 do září 1939.

Nicholas Winton vyslyšel svého přítele a skutečně do Československa přiletěl. Hned po jeho příletu ho Blake vzal do několika uprchlických táborů poblíž Prahy a ukazoval mu

²⁰ GISSINGOVÁ, Věra. EMANUELOVÁ, Muriel. *Nicholas Winton a zachráněná generace*, str. 35

následky Mnichovské dohody – uprchlíky ze Sudet. Blake totiž pracoval jako dobrovolník pro Britský výbor pro uprchlíky.²¹

Winton zjistil, že v Československu neexistuje žádná organizace, která by se starala o ohrožené děti. Navíc od jednoho německého úředníka získal mapu, na které bylo vyznačeno, jak bude postupně celá Evropa obsazena Německem. Věděl tedy, že brzy bude okupováno celé Československo.²² Winton proto přemýšlel, jak by dětem mohl co nejrychleji pomoci.

Nejprve zjistil, že Británie po takzvané Křišťálové noci z 9. na 10. 11. 1938 zmírnila imigrační zákony. Zajímal se tedy, zda by mohl odvézt do Británie také ohrožené děti. Dostal kladnou odpověď, ale s několika přísnými podmínkami. Za každé dítě musí být zaplacená garance padesáti liber a také musí každému dítěti najít rodinu, která se o něj postará do jeho osmnácti let. A v neposlední řadě musí najít finanční prostředky na zaplacení cestovních výloh.²³

Prvním úkolem bylo založit organizaci, která bude dětem pomáhat. Ovšem kdyby to chtěl udělat oficiální cestou, trvalo by to měsíce. A na to nebyl čas. A tak si Winton jednoduše nechal vytisknout formuláře s hlavičkou „Britská komise pro uprchlíky z Československa – dětská sekce“. A na setkání této komise se sebou samým se Winton jmenoval jejím čestným předsedou.²⁴

Dalším úkolem bylo vytvořit seznam ohrožených dětí, které bylo třeba co nejrychleji poslat do Británie. Už za pár týdnů se mu pro několik z nich podařilo najít domov. Proto začal urgovat britské ministerstvo vnitra, aby mu co nejrychleji vydalo povolení pro

²¹ MINÁČ, Matej. *Loterie života Nicholase Wintona*, str. 64-65

²² Tamtéž, str. 66

²³ Tamtéž, str. 67-68

²⁴ Tamtéž, str. 69

jejich vstup. Britští úředníci ale nechápali, proč Winton tak spěchá. Věřili, že nic zlého se v Evropě nestane, že Hitlerovi postačí to, co mu přinesla Mnichovská dohoda.²⁵

S tím se ale Winton nespokojil a jako by tušil, že jde doslova o dny, našel si v Praze tiskárnu a nechal vyhotovit falešná víza, tak dokonalá, že Němci nic nepoznali a naopak je potvrdili svými razítky. Wintonova kancelář v Londýně mezitím sháněla víza pravá, která vyměnila během cesty dětí do Británie.²⁶ Žádné dítě tedy nelegálně do Británie nepřicestovalo.

Jeho rodná Británie nebyla jedinou zemí, kam chtěl Winton děti posílat. Psal dopisy na všechny strany, do různých zemí, napsal dokonce přímo do Bílého domu prezidentu Rooseveltovi. Spojené státy ale odmítly přijmout další uprchlíky nad rámec existujících zákonů a kvót.²⁷ Stejně se zachovaly i ostatní země. Jediná Británie, jak již bylo řečeno, své hranice otevřela. A ještě několik dětí se podařilo dostat do Švédska a Kanady, ale o tom budu hovořit až v další kapitole.

Na začátku roku 1939 se Winton vrací do Londýna a s sebou má seznam nejhroženějších dětí, na kterém bylo už několik tisíc jmen. Žádal rodiče, aby mu poslali co nejlepší fotky svých dětí a všechny je lepil na kartičky. Rodiče mu navíc posílali další informace o svých dětech, například jejich dovednosti, informace o hudebním nadání, o jejich nadání na cizí jazyky a tak podobně. Tyto kartičky pak Winton rozesílal po celé Británii. Obracel se na organizace pracující s utečenci, nebo třeba na redakce časopisů. Nabízel kartičky všude a každému, kdo by o děti mohl mít zájem.²⁸ Zbytek záchranného procesu už byl popsán. Pokud si rodina nebo jiná instituce

²⁵ MINÁČ, Matej. *Loterie života Nicholase Wintona*, str. 69-70

²⁶ MINÁČ, Matej. TULIS, Zdeněk. *Nickyho rodina*, str. 35

²⁷ *Nickyho rodina* [film], 00:17:39

²⁸ MINÁČ, Matej. *Loterie života Nicholase Wintona*, str. 85-86

nějaké dítě vybrala a zaplatila za něj již výše zmíněných 50 liber, bylo zařazeno do nejbližšího vlakového transportu přímo do Británie.

2.3 Dětské transporty

Pro naprostou většinu Wintonových transportů byly používány vlaky. Našla by se ale výjimka. Ještě před tím, než se mu podařilo vypravit první vlakový transport, seznámil se v Praze s krásnou zaměstnankyní švédského Červeného kříže. S její pomocí chtěl několik dětí dostat také do Švédska, a to letecky. I když se ukázalo, že krásná Švédka je agentka pracující pro gestapo, tak ač není jasné proč, Wintonovi skutečně pomohla. A tak se hned v prosinci dostalo do bezpečí prvních dvacet dětí, a to přímo před očima gestapa, které na všechno dohlíželo.²⁹ Zde je třeba poukázat na odlišnosti v dostupné literatuře. V knize „Zachráněná generace“ je uváděno, že dětí zachráněných převozem do Švédska bylo dvacet devět.³⁰

Děti ve vlakových transportech dostaly na krk cedulku s číslem³¹, a mohly se vydat na cestu. Z Prahy jel vlak do Německa, přes Německo až na hranice s Holandskem. Tam docházelo ke kontrolování dokumentů, ale také k prohlížení zavazadel. V Holandsku měl vlak první zastávku, děti od místních lidí dostaly kakao a bílý chleba. Dále vlak pokračoval přes holandské území až ke kanálu La Manche. Přes ten se děti dostaly velkým parníkem. A poté opět vlakem až do Londýna.³²

Je zajímavé, že z výpovědí dětí vyplývá, že přejezd hranic do Holandska byl spojen s pocitem úlevy a štěstí. „*V celém vlaku bylo znát, jak jsme si oddychli. Bylo to, jako bychom vyjeli z tunelu. Jako by začalo zářit slunce,*“ vzpomíná například zachráněný Hugo Marom.³³

²⁹ MINÁČ, Matej. *Loterie života Nicholase Wintona*, str. 71-72

³⁰ GISSINGOVÁ, Věra. EMANUELOVÁ, Muriel. *Nicholas Winton a zachráněná generace*, str. 147

³¹ Příloha č. 1

³² Nickyho rodina [film], 00:43:45 – 00:49:77

³³ Tamtéž, 00:46:34

Po dlouhé a nepohodlné cestě, na které byly děti navíc úplně samy, bez rodičů, byly v Londýně konečně v bezpečí. Nejčastěji putovaly do adoptivních rodin. To ovšem nebyla jediná možnost, kde děti mohly skončit. Některé se dostaly do různých zařízení, sloužících k hromadnému ubytování dětí. Jedním z takových zařízení byla například Československá státní střední škola ve Walesu.³⁴

Wintonovi a jeho kolegům se do vypuknutí první světové války podařilo vypravit, mimo skupinky dětí do Švédska, celkem osm vlaků s následujícím počtem dětí.

1. transport z Prahy 14. března 1939 – 20 dětí
 2. transport z Prahy 19. dubna 1939 – 36 dětí
 3. transport z Prahy 29. dubna 1939 – 29 dětí
 4. transport z Prahy 13. května 1939 – 61 dětí
 5. transport z Prahy 2. června 1939 – 123 dětí
 6. transport z Prahy 1. července 1939 – 241 dětí
 7. transport z Prahy 20. července 1939 – 76 dětí
 8. transport z Prahy 2. srpna 1939 – 68 dětí
- Různé transporty z Vídně atd. - 15 dětí³⁵

Informace o „různých transportech z Vídně“ lze nalézt v knize *Winton Train: Po sedmdesáti letech znovu do Londýna*. Nikde v literatuře ale není k nalezení více informací o těchto transportech.

Pokud se tato čísla sečtou, bude výsledek 669. Tolik dětí Nicholas Winton dostal do bezpečí a zachránil od téměř jisté smrti. Winton měl v plánu uskutečnit ještě jeden, největší transport. Tím mělo 1. září odjet dalších 250 dětí. 1. září ale Hitler napadl

³⁴ Nickyho rodina [film], 00:57:12

³⁵ WAGNEROVÁ, Magdalena. VODIČKA, Milan. *Winton Train : Po sedmdesáti letech znovu do Londýna*, str. 12

Polsko a začala válka. Většina dětí, které byly už shromážděné na nástupišti a čekaly na odjezd, skončila v koncentračních táborech.³⁶

Zachráněných dětí bylo pravděpodobně ale víc. Trevor Chadwick byl britský učitel, jenž koncem roku 1938 odletěl do Prahy, kde měl vybrat dva chlapce, které chtěla jeho škola „adoptovat“. Stejně jako Winton pochopil, že pomoc potřebuje více dětí. Wintona proto vyhledal a stal se jeho pomocníkem. Vzdal se svého učitelského zaměstnání a stal se vedoucím „pražské pobočky“ Wintonovy organizace poté, co se Winton vrátil do Londýna.³⁷

Tomuto Trevorovi Chadwickovi se podařilo, pod záštitou Wintonovy Britské komise pro uprchlíky z Československa, ještě před odjezdem prvního vlaku vypravit letecký transport. Bylo to 10. března 1939, cestovalo v něm dvacet dětí a všechny letěly do Kanady.³⁸

A stále to není všechno. Úplně první transport dětí se odehrál už 12. ledna 1939, v době, kdy Winton ještě působil v pražské pobočce své organizace. V tento den odjelo z Prahy do Londýna 22 dětí vybraných Barbikanskou misíí. Nikdo z těchto dvou transportů ale není zanesen v oficiálním Wintonově seznamu zachráněných dětí. Avšak zmínku o prvním transportu lze nalézt ve Wintonově knize výstřížků, přímo s datem 12. ledna 1939. Doslova zde Winton píše: „*První skupina dětí dnes opustila Prahu. Zařídila to Barbikanská misie...transport jsme připravili my.*“³⁹

Je tedy více než jasné, že zachráněných dětí bylo více než 669. Do tohoto čísla totiž nejsou zahrnuty poslední tři zmíněné transporty do Švédska, Kanady a Londýna. Proč

³⁶ WAGNEROVÁ, Magdalena. VODIČKA, Milan. *Winton Train : Po sedmdesáti letech znovu do Londýna*, str. 12

³⁷ GISSINGOVÁ, Věra. EMANUELOVÁ, Muriel. *Nicholas Winton a zachráněná generace*, str. 114

³⁸ Tamtéž, str. 115

³⁹ příloha č. 2. Originál: „The first party of children today left Prague. This was fixed up by the Barbican Mission...transport was arranged by us.“

ale tyto transporty nejsou zahrnuty ve Wintonových oficiálních seznamech, není jasné. Celkem se tedy pod Wintonovým vedením uskutečnilo od ledna do září roku 1939 jedenáct transportů, z toho dohromady devět z nich odjelo do Londýna. A zachránit se podařilo dohromady 731 až 740 dětí. Přesné číslo nelze stanovit kvůli odlišnostem v informacích, týkajících se leteckého transportu do Švédska.

2.4 Nicholas Winton – život po válce

Wintonův život se i bezprostředně po válce nesl ve znamení pomoci druhým. Když byl svědkem toho, jak tisíce lidí nemají po válce kam jít, chtěl se účastnit jejich rehabilitace a také hledání jejich nových domovů. Nastoupil do výboru Úřadu pro uprchlíky při Společnosti národů se sídlem v Londýně. Později byl přeložen do Ženevy a stal se zástupcem ředitele reparační přípravné komise Mezinárodní organizace pro uprchlíky.⁴⁰

V roce 1948 se Winton vrací k bankovníctví, nastoupil do Mezinárodní banky v Paříži. Zde poznává sekretářku ředitele banky pro Evropu, devětadvacetiletou Dánku Grete Gjelstrupovou, svou budoucí manželku. Svatba byla ještě v témže roce. Manželé Wintonovi se věnovali cestování, nejprve po Francii, poté na tři měsíce odjíždějí poznávat Spojené státy americké.⁴¹

Nakonec se Wintonovi usazují v Anglii, v roce 1950 kupují dům v Maidenheadu a chtějí založit rodinu. V roce 1952 se jim narodil syn Nicholas, o rok později dcera Barbara a jako poslední v roce 1956 syn Robin. Robin se ale narodil s duševním postižením, což Wintonovi zjišťují až po šesti měsících jeho života. Ani jeden z nich do té doby neměl zkušenosti s člověkem s postižením, od lékařů se jim nedostalo ani účasti ani pomoci. A tak zůstali se svým trápením sami. Dlouho váhali, mají-li o syna pečovat

⁴⁰ GISSINGOVÁ, Věra. EMANUELOVÁ, Muriel. *Nicholas Winton a zachráněná generace*, str. 47-48

⁴¹ Tamtéž, str. 57-59

doma, nebo jestli jej mají umístit do ústavu. Nakonec se rozhodli pro domácí péči a podle svých slov toho nikdy nelitovali. Robin zemřel ve věku sedmi let.⁴²

Tato zkušenost zřejmě způsobila, že se Winton později, v letech odpočinku, opět navrátí k pomoci ostatním. Věnoval se dobročinné práci ve společnosti MENCAP, organizaci pro mentálně a tělesně postižené. Byl předsedou její místní pobočky, přednášel o jejích aktivitách na setkáních, kterých se účastnili rodiče postižených dětí. V MENCAPu je aktivní dodnes, na oficiálních webových stránkách jeho maidenheadské pobočky je uveden na čestném prvním místě, jako prezident.⁴³

Dále se angažoval v místním klubu Rotariánů, klubu, který organizoval dobrovolné sbírky, byl sponzorem dětské oční nemocnice v Indii, vozil nevidomé za zábavou a věnoval se dalším charitativním akcím. V tomto klubu se Winton doslechl o Abbeyfieldu, ubytovací společnosti organizující péči pro nemocné a opuštěné staré lidi. I zde se Winton stává předsedou místní pobočky. Spolu s místními obyvateli se mu podaří vybrat finanční obnos, za který bylo možné postavit domov ve Windsoru, jenž nese jeho jméno – Winton house.⁴⁴

13. května roku 2012 byl Nicholasem Wintonem slavnostně otevřen další z abbeyfieldských domovů – Nicholas House. I tento je pojmenován po něm.⁴⁵

Tato kapitola ukazuje, že Nicholas Winton se o druhé nestaral jen během oné záchranné mise. Dalo by se říci, že události roku 1939 jako by byly jen začátkem dlouhé cesty, na které Winton pomáhal potřebným. Už během války se na určitou dobu stal řidičem sanitky ve Francii⁴⁶. Bezprostředně po válce následovala práce v organizaci pracující

⁴² GISSINGOVÁ, Věra. EMANUELOVÁ, Muriel. *Nicholas Winton a zachráněná generace*, str. 60-62

⁴³ Maidenhead Mencap Society [online]

⁴⁴ GISSINGOVÁ, Věra. EMANUELOVÁ, Muriel. *Nicholas Winton a zachráněná generace*, str. 62

⁴⁵ "British Schindler" Sir Nicholas Winton officially opens Nicholas House [online]

⁴⁶ GISSINGOVÁ, Věra. EMANUELOVÁ, Muriel. *Nicholas Winton a zachráněná generace*, str. 38

s uprchlíky. Poté Winton pečoval o postiženého syna a v době odpočinku se věnoval dobrovolnictví v několika dobročinných organizacích.

3. Zachráněné děti

Tato kapitola pojednává o vybraných Wintonových dětech, jak se zachráněným, dnes již nejméně sedmdesátiletým lidem říká a jak si říkají i ony samy. U každého z nich bude vylíčen jeho život a situace jeho rodiny před válkou, případně pocity, které ho transportu provázely.

Tím vším se bude zabývat třetí kapitola proto, aby v další kapitole mohlo být ukázáno, jak tyto události Wintonovy děti ovlivnily, jak změnily jejich životy a inspirovaly k pomoci druhým.

3.1 Věra Gissingová

Věra Gissingová, rozená Diamantová, se narodila v roce 1928 v Čelákovících. Jak sama říká, byla vždy hrdá na to, že je Češka. Paní učitelka v obecné škole na ni a ostatní žáky přenášela své nadšení a vlastenectví. Obdivovala Masaryka a jeho heslo „Pravda vítězí“. Její dětství bylo dobou bezstarostnou.⁴⁷

Změnu pocítila v roce 1938 nejprve tak, že ve sklepě byly velké zásoby jídla a teplých šatů. Pak se v její třídě objevila Anna, uprchlice ze Sudet. Musela s rodinou utéct tak rychle, že si nestihla vzít boty, ani kabát. Věra jí tehdy dala své boty, a když o tom vyprávěla mamince, pozvala Annu k nim domů a dala jí nějaké oblečení. „*Tohle bylo moje první setkání s obětí agrese,*“⁴⁸ vzpomíná Věra. Vzpomíná také na 15. březen, kdy došlo k obsazení zbytku republiky, jak se vzbudila a viděla rodiče a sestru stát u oken a plakat.⁴⁹

⁴⁷ GISSINGOVÁ, Věra. *Perličky dětství*, str. 20-21

⁴⁸ Tamtéž, str. 22-23

⁴⁹ Tamtéž, str. 24-25

Že mají ona i její sestra možnost odjet do bezpečí do Anglie, se Věra dozvěděla až poté, co byly k odjezdu vybrány. Jejich otec neměl tušení, že je matka někam zapsala, ale nic nenamítal, jen řekl, ať tedy jedou⁵⁰.

Jejich transport odjel koncem června. Cesta do Anglie probíhala přesně podle výše popsaného schématu. Vlakovými vlaky přes Čechy na hranice Německé říše, přes Říši do Holandska, v Holandsku přestoupila na trajekt. Na trajekt má Věra krásné vzpomínky. „...brzy ráno jsem se probudila. Evka (sestra) se dívala, jak se sluneční paprsky rozlévaly po moři. ... Přistoupila jsem k ní, a tak jsme se spolu dívaly na východ slunéčka. Pozorovala jsem, jak se rodí první den mého nového života...“⁵¹

Věra Gissingová, tehdy Diamantová, se na svůj pobyt v Anglii těšila. Vnímala ho jako nějaké dočasné dobrodružství, stejně jako další děti. Málokdo z nich asi tušil, že se se svými rodinami už neuvidí.

3.2 Tom Schrecker

Tom Schrecker je dalším ze zachráněných dětí. Tom se narodil 7. ledna 1932 v Praze. Jeho maminka byla vynikající krasobruslařka a klavíristka, otec byl obchodník a vlastnil řetězec obchodů s textilem, jeden z nich byl v Pařížské ulici. Po rozvodu rodičů žil Tom s matkou v Itálii a navštěvoval zde školu. Potom, co onemocněla Tomova babička, se s matkou vrátili do Československa. To jeho maminku nakonec stálo život. Zemřela v koncentračním táboře Osvětim ve věku třiceti sedmi let.⁵²

Tom Schrecker odjel transportem 3. července. S odstupem času říká: "*Chápal jsem to jako prázdniny... Ale z toho, co říkali rodiče, jsem pochopil, že to jsou prázdniny, na*

⁵⁰ GISSINGOVÁ, Věra. *Perličky dětství*, str. 29

⁵¹ Tamtéž, str. 33

⁵² MINÁČ, Matej. *České a slovenské děti za II. světové války*, str. 71-72

*keré musím odjet...Nikdo z nás si vůbec nedokázal představit, že už je nikdy neuvidíme.*⁵³

3.3 Reverend John Fieldsend

John Fieldsend, původním jménem Hans Heinrich Feige, se narodil v roce 1931 ve Vítkově. Po určité době žil v Drážďanech, později se s rodinou opět vrátili do Vítkova, aby se zde usadili. Jeho dětství bylo šťastné, dokud se, stejně jako ostatní, nesetkal s antisemitismem.⁵⁴ Na jeden takový zážitek vzpomíná dodnes. *„Byly mi čtyři, nebo pět let. Rozbil jsem si hlavu o radiátor a pamatuji si, že mě tatínek odvedl k německému lékaři. Ten si ránu prohlédl a řekl: ‚Potřebuje to stehy, ale já Židy nesešívám!‘.*⁵⁵

Vzpomíná, jak jemu a jeho staršímu bratrovi rodiče řekli, že se vydají na dlouhou cestu. Odjeli osmým a zároveň posledním vlakovým transportem 2. srpna 1939. Byl umístěn do rodiny v Sheffieldu. Když se po válce snažil zjistit, co se stalo s jeho rodinou, dozvěděl se, že jeho rodiče, prarodiče a pra-prarodiče zemřeli v Osvětimi, nebo v koncentračních táborech na cestě tam.⁵⁶

3.4 Tomáš Graumann

*„Narodil jsem se v Brně roku 1931 do židovské rodiny. Otec byl obchodník s obuví. Rodiče své židovství nepraktikovali a poměrně brzy se rozvedli. Maminka se znovu vdala za pana Hochberga. Všichni jsme se pak přestěhovali na zámek v Těšanech u Brna. Bylo to krásné místo... Já i můj bratr Tony jsme byli obklopeni služebnictvem a žilo se nám velmi příjemně,*⁵⁷ vzpomíná na své dětství Tomáš Graumann. Bylo zřejmě krásné a také velmi pohodlné. Možná o to větší byl pak šok z příchodu nacismu.

⁵³ The charmed life of a Children's Train passenger [online]. Originál: *"I thought of it as a vacation...but I could tell from my parents' conversations that it was a vacation I had to take... None of us ever imagined we'd never see them again."*

⁵⁴ Emotional memories of escape from Nazis [online]

⁵⁵ Nickyho rodina [film], 00:08:23

⁵⁶ Emotional memories of escape from Nazis [online]

⁵⁷ Tomáš Graumann [online]

„Pamatuju si, jak mne a bratra jednou maminka vzala v Brně do divadla. Najednou se ozval podivné zvuky a do zástupu čekajícího před divadlem vtrhli nacističtí vojáci. Tloukli lidi hlava nehlava a sráželi je k zemi. Pak svoji zuřivost vyblýjeli na židovských obchodech.“⁵⁸

Tomáš Graumann odjel posledním transportem 2. srpna. Ubytován byl v Církvě skotské misie. Jeho rodiče, bratr, bratrance, sestřenice a teta, všichni zemřeli v koncentračních táborech v Osvětimi, Terezíně, Surovém Boru a Majdanku.⁵⁹ Když vzpomíná na cestu do Londýna, vybavuje si: *„...Byl ve mně pocit blížícího se dobrodružství a to, že odjízďím a svoji maminku už nikdy neuvidím, jsem si nepřipouštěl.“⁶⁰*

3.5 Asaf Auerbach

Všechny informace v tomto oddílu byly získány při osobním rozhovoru, jehož doslovný přepis se nachází v příloze č. 3.

„Tak narodil jsem se, pokud jsem to nezapomněl, 28. května 1928, poněkud daleko odtud, v Izraeli, tehdy se to jmenovalo Protektorát Palestina,“⁶¹ začíná Asaf Auerbach vyprávět svůj příběh. Vzpomínky na dětství nemá nijak výrazně zkaženy nastupující fašistickou ideologií. Sám se prý s antisemitismem jako dítě vyloženě nesetkal. Vzpomíná si na jediný případ, kdy na něj spolužák pokřikoval na ulici *„Smradlavej Žide“*. Tehdy prý jen zůstal stát a koukat a nechápal, proč na něj ten spolužák křičí.

Rodiče pravděpodobně ale tušili, že se situace v Československu nevyvíjí dobře. Asaf to poznal podle toho, že zničehonic přestal chodit na výuku němčiny, a začal docházet na angličtinu. Maminka mu tehdy řekla, že pravděpodobně s bratrem pojedou do Anglie.

⁵⁸ Tomáš Graumann [online]

⁵⁹ MINÁČ, Matej. TULIS, Zdeněk. *Nickyho rodina*, str. 108-111

⁶⁰ Tamtéž, str. 109

⁶¹ Příloha č. 3

Původně měli odjet vlakem 1. září. Znenadání se ale rodiče dozvěděli, že oba s bratrem mohou odjet již 18. července.

Na rozdíl od většiny dětí Asaf a jeho bratr věděli, za kým jedou. „*Věděl jsem, ke komu jedu, byli to velice dobří známí rodičů i mí. Prostě jsem dobře znal tu paní, to byla taky emigrantka, která odjela už v lednu '39, ještě než sem vstoupili Němci...*“⁶² Tato paní se rozhodla, že pomůže nejen Asafovi a jeho bratrovi. Po příjezdu do Velké Británie sestavila malý výbor, který přijal ještě dalších deset dětí. Všechny děti byli dětmi jejich známých z Československa nebo jako v případě Asafových rodičů, z Izraele.

Odjezd podle svých slov nijak výrazně neprožíval, připadalo mu, jako kdyby odjížděl na tábor, navíc ještě s bratrem a za rodinnou známost. Všichni věřili, že Asafovým rodičům se podaří odjet také, že se jim podaří dojednat víza. Oba rodiče ale zemřeli v koncentračním táboře v Osvětimi.⁶³

Kapitola by mohla pokračovat dalšími a dalšími výpověďmi, zachráněných dětí bylo více než sedm set. Příběhy výše jmenovaných, alespoň prvních čtyř, jsou velice známé a navíc na nich půjde v následující kapitole dobře ukázat, jak je jejich odjezd a záchrana ovlivnily do budoucna, jak změnily jejich životy.

Prozatím z příběhů vyplývá, že všichni výše jmenovaní prožívali velice hezké a šťastné dětství. Že nástup fašismu vnímali, ať už více či méně, nějakým způsobem všichni. Že se na cestu do Anglie těšili jako na dobrodružství, a že většinou netušili, že své rodiny vidí naposledy. Na život zachráněných dětí po válce a na to, jak oni sami pomáhají ostatním, bude zaměřena následující kapitola.

⁶² Příloha č. 3

⁶³ Příloha č. 3

4. Zachráněné děti – život po válce

Jak bylo popsáno výše, po příjezdu do Londýna se děti dostaly do různých koutů Spojeného království buď do adoptivních rodin, nebo různých internátů, kde přežily válku. Už během války se některé děti začaly zajímat o pomoc druhým. Prof. Tom Berman, jeden ze zachráněných, například vzpomíná: „*Dělali jsme také věci pro druhé. Chodili jsme například do domovů důchodců. Pochopili jsme, že nejsme středobodem vesmíru, že jsou i jiní lidé, kteří mají problémy, a že s tím my sami můžeme něco udělat.*“⁶⁴

Když skončila válka, většina zachráněných dětí se vydala zpět do Čech hledat své rodiny. Z výpovědí vyplývá, že mnoho dětí ztratilo většinu či všechny své příbuzné v koncentračních táborech. Ať už se měly ke komu vrátit, nebo se rozhodly začít nový život v Čechách samy, narazily děti na další překážky.

První z nich bylo přijetí zachráněných jejich okolím. Jak vzpomíná Věra Gissingová ve své knize „*Perličky dětství*“, návrat domů nebyl příjemný. Někteří spolužáci a učitelé na ně sice byli hodní, jiní se na ně ale dívali s nedůvěrou, byli rezervovaní, lhotejní a chovali se, jako by jim jejich přítomnost vadila. To Věra přisuzovala jednak létům nacistické propagandy a skutečnosti, že Hitlerovi se přeci jen podařilo většinu Židů ve společnosti eliminovat a také tomu, že okolí možná vadilo, že ona i ostatní děti prožily válku v bezpečí a pohodlí.⁶⁵

A jako by ran uštědřených těmto dětem nebylo málo, přichází další, nástup komunismu. Joe Schlesinger, další zachráněný, má na toto období následující vzpomínky: „*V roce 1948 se dostali k moci komunisté a já byl svým způsobem ztracený, protože jsem prožil dětství v Anglii, což nový režim považoval téměř za zločin. Navíc jsem pracoval v*

⁶⁴ Nickyho rodina [film], 00:58:20

⁶⁵ GISSINGOVÁ, Věra. *Perličky dětství*, str. 129

západní tiskové agentuře AP... Komunisté brzy začali zatýkat lidi z pražské kanceláře AP a já pochopil, že musím urychleně zemi opustit.“⁶⁶

S převzetím moci komunisty se stávají Wintonovy děti pro režim nepohodlnými. Vyrůstaly totiž na západě, v Británii. A proto se mnoho z nich znovu rozprchlo do ciziny.⁶⁷ Někteří se vrátili do Británie, ostatní hledali své místo jinde. Začali žít nový život a v mnoha případech také pomáhat ostatním.

4.1 Věra Gissingová

Věra Gissingová žije v Británii, několik kilometrů od domu Nicholase Wintona, a proto se s ním vídá velice často.⁶⁸ Po smrti Wintonovy ženy se stává, jak sama říká, nárazníkem mezi ním a medií. Popularita, kterou jí přinesla její kniha a pozornost, které se jí dostává, jí podle jejích slov umožnily přednášet ve školách, ale i dospělým o svém životě a o jejím zachránci.⁶⁹

*„...doufáme, že pomocí našich osobních zkušeností ukážeme dnešním mladým lidem, jak strašné důsledky pro lidstvo mají nenávisť, násilí a rasismus; že tak spatří hrůzy, které se odehrávají i dnes, v jiném světle a nebudou se odvracet od lidského neštěstí; že se poučí z naší minulosti pro budoucnost a budou se snažit, aby se svět stal lepším.“*⁷⁰

4.2 Tom Schrecker

Tom Schrecker byl jeden z těch šťastných, komu zůstal naživu alespoň jeden rodič. V roce 1942 se Tomovu otci také podařilo přijet do Anglie. A byl to právě jeho otec,

⁶⁶ MINÁČ, Matej. *Loterie života Nicholase Wintona*, str. 160

⁶⁷ MINÁČ, Matej. *Loterie života Nicholase Wintona*, str. 212

⁶⁸ GISSINGOVÁ, Věra. EMANUELOVÁ, Muriel. *Nicholas Winton a zachráněná generace*, str. 189

⁶⁹ Tamtéž, str. 200

⁷⁰ Tamtéž, str. 200

který ho přesvědčil, aby po válce zůstal v Anglii. Byl totiž znepokojen politickou situací v Československu, hlavně s nástupem komunismu.⁷¹

O své snaze pomáhat ostatním říká: „*Jako většina z těch, kteří měli to štěstí být zachráněni Sirem Wintonem, také já se snažím pomáhat jiným lidem. Svoji záchranu cítím jako dluh, který musím splatit světu. Podporuji několik charitativních organizací, které se orientují zejména na zdravotní pomoc Asii a také na vzdělávání žen.*“⁷²

4.3 Reverend John Fieldsend

Johna Fieldsenda pravděpodobně hodně velmi ovlivnila jeho pěstounská rodina. Byli členy anglikánské církve, aktivní křesťané. Z jeho výpovědi vyplývá, že ho na křesťanství velice přitahovalo teplo a štěstí, které cítil ve své adoptivní rodině. To ho pravděpodobně ovlivnilo natolik, že se ve svých šestadvaceti letech rozhodl stát členem církve.⁷³

On i jeho žena Elizabeth, která pracovala s postiženými dětmi, žijí v Manchesteru. Oba dva jsou aktivní pomocníci lidem s mentálním postižením. Zřídili spolu pečovatelský dům s kapacitou pro deset lidí.⁷⁴

4.4 Tomáš Graumman

Stejně jako John Fieldsend, i Tomáš Graumann se stal křesťanem. Mluví o sobě jako o dvakrát zachráněném dítěti. „*Byl bych určitě zahynul, kdyby mě nezachránil Nicholas Winton, obětavý burzovní makléř, který včas pochopil nebezpečí nacismu a nebyl mu lhostejný osud židovských dětí. Když jsem později uslyšel evangelium a uvěřil v Ježíše, který je nejen Mesiáš Židů, byl jsem zachráněn podruhé.*“⁷⁵

⁷¹ MINÁČ, Matej. TULIS, Zdeněk. *Nickyho rodina*, str. 82

⁷² MINÁČ, Matej. TULIS, Zdeněk. *Nickyho rodina*, str. 87

⁷³ GISSINGOVÁ, Věra. EMANUELOVÁ, Muriel. *Nicholas Winton a zachráněná generace.*, str. 168

⁷⁴ Tamtéž, str. 170

⁷⁵ Tomáš Graumann [online]

Tomáš Graumann vystudoval zdravotnickou a poté biblickou školu. Stal se misionářem mezi domorodci na Filipínách, kde poznal svou ženu. Později se přestěhovali do Ameriky a adoptovali dvě děti. Další dvě měli vlastní. Svou vděčnost za záchranu vyjadřuje tím, že se celý život věnuje charitativní a osvětové práci, kdy ve školách, ale i jinde vypráví svůj příběh.⁷⁶

4.5 Asaf Auerbach

Asaf Auerbach strávil většinu času v Anglii v Československé internátní škole a do Československa se vrátil brzy po konci války. Měl štěstí, našel zde babičku a ještě tři tety. U jedné z nich Asaf zůstal. Jeho bratr se usídlil v Brně.

Jak sám říká, druhým pomáhá zcela přirozeně. Nepřipisuje to vděčnosti za svou záchranu. Podle něj je to možná tím, že je Žid. Má totiž pocit, že pomáhání je tak nějak zakódované v židovských genech. A že s Wintonem to vlastně nesouvisí. Nebo možná jen trochu, a to tím, že Winton je taky Žid. „*Jeden z našich mudrců, Hillel starší, někdy v prvním století, měl takovou prûpovídku mravní ... je to v Talmudu napsaný, tam nějak říká ‚Kdo, když ne já? Kdy, když ne teď?‘ ... V tomhle to trochu vidím, to židovství...*“⁷⁷

Asaf Auerbach se také věnuje osvětové činnosti, i když se k ní vlastně dostal spíše náhodou, přes svého známého, který mimo jiné přežil pobyt v koncentračním táboře v Osvětimi. Své vyprávění ve školách považuje za určitý způsob oživení tématu druhé světové války. Protože to podle něj působí jinak, než když se člověk jen dívá na fotky. V neposlední řadě je pak také předsedou a tajemníkem Historické skupiny Osvětim při Sdružení osvobozených politických vězňů a pozůstalých.⁷⁸

⁷⁶ Tomáš Graumann [online]

⁷⁷ Příloha č.

⁷⁸ VINTROVÁ, Michaela, str. 8-9

Nicholase Wintona si velice váží, ale jak zdůrazňuje, nepovažuje ho za hrdinu. Jeho jedinečnost vidí v jeho vytrvalosti a odhodlání. Že i když mu s jeho plánem záchrany židovských dětí nechtěla žádná organizace pomoci, že to nevzdal a udělal to sám. Na druhou stranu je podle Asafa Auerbacha nutné si uvědomit, že Winton sám by nic nezmoohl jednak bez odhodlání a riskování rodičů zachráněných dětí, tak hlavně bez laskavosti těch, kteří si děti k sobě v Anglii brali. Bez nich by se žádná záchranná akce uskutečnit nemohla.⁷⁹

Kromě těchto několika dětí je zde i mnoho dalších, kteří se cítí být svou situací a svým příběhem ovlivněni a chtějí nějakým způsobem pomáhat lidem kolem sebe. Jedním z nich je například Dr. Ben Abeles. *„Vždycky jsem měl pocit, že dlužím něco Nickymu Wintonovi a svým rodičům, kteří měli tu odvahu poslat mě pryč. Proto pomáhám lidem. Pracuji ve výdejně jídel pro bezdomovce. Vždy a všude se snažím být druhým nápomocný.“*⁸⁰

Anebo například Ron-Ben Amos, který o svých potřebách pomáhat ostatním říká následující: *„Mnozí z nás mají pocit, že musíme nějakým způsobem panu Wintonovi oplatit to, co udělal. A tak pomáháme lidem, kteří to potřebují. Posledních dvanáct let pracuji jako dobrovolník v Schneiderově dětské nemocnici a velice mě to baví.“*⁸¹

Mnoho a mnoho dalších dětí by mohlo vypovídat podobně. Je vidět, že většina z nich cítí touhu a potřebu pomáhat. Mnozí z nich to berou jako dluh, potřebu oplatit dobro, které se stalo jim. Věří, že i oni sami mohou ve společnosti něco změnit.

Jak je vidět výše, formy pomoci jsou různé. Věra Gissingová doufá, že tím, že bude dělat osvětové přednášky, kde bude vyprávět svůj příběh, zabrání tomu, aby se hrůzy

⁷⁹ Příloha č. 3

⁸⁰ Nickyho rodina [film], 01:25:15

⁸¹ Nickyho rodina [film], 01:24:30

minulosti opakovaly. A že se lidé budou snažit, aby byl svět lepším místem. Stejně tak jako Věra Gissingová, i Tomáš Graumann se zabývá osvětovou činností, mimo jiné se ale také věnuje charitě.

Další formou pomoci je pak práce či dobrovolnictví v konkrétních organizacích, či u jednotlivých cílových skupin. Jako je tomu u Toma Schreckera, který podporuje charitativní organizace, zaměřené na zdravotní pomoc a vzdělávání žen. Jako to udělal John Fieldsend, když postavil pečovatelský dům pro osoby s mentálním postižením. I Ben Abeles, který slouží ve výdejně jídel pro bezdomovce nebo Ron-Ben Amos, který pracuje ve Schneiderově dětské nemocnici, všichni se snaží pomáhat tam, kde je to zapotřebí.

Velice důležité je také to, že všichni mají na paměti Nicholase Wintona. Že jsou si vědomi toho, že jejich životy zachránilo rozhodnutí jednoho dobrého muže. Že na něj nezapomněli a že jeho dobrotu šíří dál tím, že se sami snaží být dobrými lidmi a pomáhat ostatním.

5. Rodiny zachráněných

V této kapitole chci představit několik rodinných příslušníků zachráněných dětí, které stejně jako sami zachránění považují příběh sira Wintona za inspirativní a snaží se pomáhat lidem kolem sebe. A to jakoukoliv formou. Rodiny zachráněných představují onu první vlnu, způsobenou zmiňovaným pomyslným kamenem vhozeným do vody. Představují první lidi, kteří byli s příběhem Nicholase Wintona seznámeni a po samotných zachráněných dětech jsou to vlastně první lidé, na které osud jejich blízkých působí.

5.1 Rodiče Lisy Midwinterové

Lisa Midwinterová, původním jménem Lisa Dasch, žila s rodiči v Teplicích, její tatínek byl úspěšný doktor. Byla s maminkou na prázdninách, když jim otec poslal telegram,

aby už se nevracely domů a jely rovnou do Prahy, kam dorazil za nimi. Uvědomoval si totiž, že Mnichovská dohoda staví jeho rodinu do nebezpečí. A proto se rodiče rozhodli, že Lisu pošlou transportem do Londýna.⁸²

Lisa byla jedním z dětí, které měly štěstí. Jejím rodičům se podařilo přijet do Anglie také. A aby mohli nějak pomoci, založili v městě, kde i s Lisou žili, domov pro sirotky z Československa.⁸³

V tomto případě jsou to rodiče zachráněného dítěte, kteří se snaží pomáhat ostatním. O jejich motivech toho není mnoho známo. Z jejich činů se lze ale domnívat, že situace v Československu jim nebyla lhostejná. A že jim nebyla lhostejná situace, ve které se ocitly děti, které přijely do Anglie stejně jako jejich dcera, ale neměly takové štěstí jako ona. A možná proto se rozhodli pomoci právě jim.

5.2 Vnučka zachráněného dítěte Charlotte Mastersová

I Alice Mastersová a její sestra Eli přijely Wintonovým transportem. Nejvíce ze svého odjezdu Alice vzpomíná na dilema svých rodičů na nádraží při odjezdu. Jak její matka těsně před tím, než vlak odjel, třikrát vytáhla Eli z okénka kupé a třikrát ji tam zase váhavě vrátila.⁸⁴ Ale protože ji nakonec vrátila, zachránila jí život.

Alice vyprávěla svůj příběh vnučce. A také ona se rozhodla udělat něco pro druhé. *„Nicholas Winton zachránil babičku a nemusel. Proto i já chci pomáhat. Doslechla jsem se o dětech nemocných rakovinou, které přišly o všechny vlasy. A tak jsem si nechala ustrihnout dvacet centimetrů z mých vlasů, aby z nich udělali paruku pro jedno z nich. Mám z toho velmi dobrý pocit.“*⁸⁵

⁸² Winton's children: Lisa Dasch [online]

⁸³ Tamtéž

⁸⁴ GISSINGOVÁ, Věra. EMANUELOVÁ, Muriel. *Nicholas Winton a zachráněná generace.*, str. 192

⁸⁵ Nickyho rodina [film], 01:26:20

Zde je vidět, že každý může pomoci, i dítě. A že není třeba pomáhat stovkám. Že stačí pomoci jednomu jedinému člověku, aby to přineslo dobrý pocit.

5.3 Vnučka zachráněného dítěte Yarden Frank

Ještě jeden příběh by bylo dobré představit. A to příběh Yarden Frank, vnučky jednoho ze zachráněných dětí. Ta si vybrala zase trochu jiný způsob pomoci. *„Letos jsem pomohla zorganizovat mírový tábor pro děvčata. Pro sedm Židovek a pro sedm Arabek. Uvědomily jsme si, že jsme všichni stejné, že žijeme na jednom místě a měly bychom tam žít v míru. Dneska mám sedm nových palestinských kamarádek a moc mě to těší.“*⁸⁶

Nejen konkrétní materiální či finanční podpora může pomoci. Způsobů je mnoho a jedním z nich může být pomoc v oblasti multikultury či multireligiozity. I zde je místo pro pomoc, v podpoře mezilidských a mezináboženských vztahů.

Cílem páté kapitoly práce bylo poukázat na to, že příbuzní a blízcí zachráněných dětí jsou prvními lidmi, kteří se s příběhem svých blízkých setkávají. Jsou s jejich osudem konfrontováni a jsou jím bezesporu nějakým způsobem ovlivněni. A tím, jak jsou ovlivněni, jsou zároveň v některých případech motivováni k pomoci ostatním.

Stejně tak bylo snahou kapitoly ukázat, že pomáhat může kdokoliv, v jakémkoliv věku a že formy pomoci jsou různé. Od zakládání organizací, přes podporu mezilidských vztahů, až například po darování vlasů. A že všechny tyto formy jsou užitečné a že, jak je vidět výše, přinášejí pomáhajícím dobrý pocit.

6. Wintonův příběh ovlivňuje veřejnost

Od zachráněných dětí, přes jejich příbuzné a známé, se dostává příběh Nicholase Wintona k široké veřejnosti. I zde si nachází své posluchače a tuto veřejnost motivuje a inspiruje.

⁸⁶ Nickyho rodina [film], 01:26:46

Tato kapitola je vedena dvěma směry. Nejprve se bude zabývat lidmi, kteří byli činem Nicholase Wintona inspirováni natolik, že svou touhu pomoci potřebným již realizovali. Těmi budou například Denisa Augustínová a Martin Bandžák a jejich organizace Magna Deti v nůdži. Mimo ně pak budou také představeny Základní škola Sira Nicholase Wintona Kunžak a Základní škola UNESCO Uherské Hradiště.

Druhý směr budou zastupovat vzdělávací program „Síla lidskosti“ a vzdělávací projekt „Nickyho rodina“. Všechny tyto organizace a programy figurují ve filmu „Nickyho rodina“, který je v této práci použit jako jeden ze zdrojů. Na základě tohoto filmu byl pak proveden podrobnější průzkum jednotlivých organizací a programů.

6.1 Magna Deti v nůdži

Denisa Augustínová a Martin Bandžák se v roce 2001 na Slovensku zasadili o vznik organizace Magna Deti v nůdži, která se, mimo mnoha jiných dalších aktivit, snaží přimět společnost, aby pomohla lidem žijícím v krizových oblastech světa. Od roku 2002 se společnost Magna také věnuje léčbě a péči o děti nakažené HIV/AIDS, nejprve v Kambodži, později i v jiných zemích.⁸⁷

Zpočátku se prý okolí stavělo k jejich snahám spíše odmítavě. *„Problém byl, že všichni byli proti. Říkali: “Co mohou dva Slováci udělat v daleké Kambodži?“ Ale my jsme to nevzdali. Pamatuji si, že Winton řekl: „Všechno je možné uskutečnit, pokud to neodporuje zdravému rozumu.“*⁸⁸

Na webových stránkách organizace, v záložce „Kde robíme“ je uvedeno, že Magna nyní kromě Kambodži působí v Kongu, Vietnamu, Haiti, Indii, Jižním Súdánu, Keni, Barmě a Nikaragui. Má více jak třistapadesát pracovníků v 70 zdravotnických střediscích.⁸⁹ Je

⁸⁷ Magna Deti v nůdži [online]

⁸⁸ Nickyho rodina [film], 01:28:17

⁸⁹ Magna Deti v nůdži [online]

zřejmé, že je dobře, že se její zakladatelé nenechali okolím odradit a drželi se své vize a motta Nicholase Wintona.

6.2 Základní škola Sira Nicholase Wintona Kunžak

Další organizací, kterou silně ovlivnil příběh Nichlase Wintona a zachráněných dětí, je Základní škola Sira Nicholase Wintona Kunžak. Původně se tak nejmenovala. K jejímu přejmenování došlo v roce 2007, kdy o to žáci požádali samotného Wintona. Učitelé této školy přemýšleli, jak posílit vliv osobnostně sociální výchovy na žáky. Rozhodli se žákům promítnout film Mateje Mináče „Síla lidskosti“. Film žáky velmi zaujal a právě na základě tohoto příběhu se rozhodli Wintona požádat, aby jejich škola mohla nést jeho jméno.⁹⁰

Přejmenování školy nebylo jedinou věcí, pro kterou se žáci této školy rozhodli. Chtěli totiž sami někomu pomoci. V roce 2006 vzali peníze získané sběrem papíru a chtěli je věnovat na charitativní potřeby. Rozhodli se pro adopci na dálku. Za pomoci internetu vybrali ze stovek dětí Labana, dítě z Keni. Tomu tím, že mu posílají peníze, umožňují zaplatit školní poplatky, pořídit si školní uniformu a učebnice. V roce 2007 žáci uspořádali kromě sběru papíru také burzu vlastnoručně vytvořených výrobků a za peníze získané jejich prodejem pořídili Labanovi ještě jízdní kolo.⁹¹

Kromě toho, že děti posílají svému novému příteli peníze, komunikují s ním i písemně, jako tomu je ve většině případů adopce na dálku. Děti mu pravidelně posílají dopisy a drobné dárky. On jim na oplátku posílá obrázky, fotografie a kopie svých vysvědčení.⁹²

⁹⁰ Základní škola Sira Nicholase Wintona Kunžak [online]

⁹¹ Základní škola Sira Nicholase Wintona Kunžak [online]

⁹² Základní škola Sira Nicholase Wintona Kunžak [online]

6.3 Základní škola UNESCO Uherské Hradiště

Další školou, kde je vidět, jak silný vliv měl Nicholas Winton, je Základní škola UNESCO v Uherském Hradišti. Její žáci se přímo účastnili natáčení dokumentu Mateje Mináče „Nickyho rodina“. V něm ukazují, co oni sami dělají pro lidi kolem sebe.

V roce 2008 žáci navštívili domov pro seniory v Uherském Hradišti. Jedna skupinka nacvičila pod vedením učitelky pásmo písní a tanců, kterými chtěli místní seniory potěšit. Další skupinka upekla, opět pod vedením paní učitelky, jedné klientce k jejím devadesátým čtvrtým narozeninám veliký dort. Třetí skupinka dětí ještě připravila kytici.⁹³

Důvod, proč to žáci udělali, dobře a jasně vyjádřil organizátor této akce Mgr. Petr Kočí. *„Cílem celého snažení bylo udělat paní Horákové radost a vykonat trochu lidského dobra.“*⁹⁴

Základní škola Sira Nicholase Wintona Kunžak a Základní škola UNESCO Uherské Hradiště zřejmě nejsou jedinými školami, jejichž žáci se s Wintonovým příběhem setkali. Těch je nepohybně mnohem více, a to mimo jiné zásluhou vzdělávacího programu „Síla lidskosti“, který bude popsán v následující kapitole.

6.4 Vzdělávací program „Síla lidskosti“

Dalším výsledkem inspirace Wintonovým příběhem je vzdělávací program „Síla lidskosti“, který vznikl pod záštitou Ministerstva zahraničních věcí ČR.⁹⁵ Z metodického listu vzdělávacího programu se lze dozvědět, že se jedná o výchovně vzdělávací pořad pro studenty středních škol a žáky pátých až devátých tříd základních škol. Snaží se doplnit studentům informace z oblasti druhé světové války a

⁹³ Základní škola UNESCO Uherské Hradiště [online]

⁹⁴ Základní škola UNESCO Uherské Hradiště [online]

⁹⁵ Vzdělávací program „Síla lidskosti“ [online]

problematiky holocaustu. Pořad je založen na filmu Mateje Mináče „Síla lidskosti“, Matej Mináč je zároveň autorem tohoto programu.⁹⁶

Informace o samotném průběhu programu se na webových stránkách nacházejí v záložce „Vznik programu“. Zde se lze dozvědět, že program obsahuje promítání již zmíněného filmu a také besedu s Wintonovými dětmi, žijícími v České republice a dalšími hosty.⁹⁷

6.5 Vzdělávací projekt „Nickyho rodina“

Stejně jako vzdělávací program „Síla lidskosti“, je i „Nickyho rodina“ projektem založeným na filmu Mateje Mináče. Tentokrát se jedná o novější film z roku 2011 „Nickyho rodina“. Autor projektu, režisér Matej Mináč, považuje tento program za způsob komunikace se studenty a učiteli a také za způsob, jak sdělit studentům nové informace o příběhu Nicholase Wintona. *„A když se někdo z nich ptá, zda také on může pro druhé něco udělat, tak se pokusíme ukázat, že to jde často velmi lehce a jednoduše. A že to stojí za ten úžasný pocit, který se poté dostaví,“*⁹⁸ říká Mináč.

Oba programy, „Síla lidskosti“ i „Nickyho rodina“, mají v této práci nepochybně své místo. Jejich cílem je seznamovat veřejnost a hlavně děti s tématy druhé světové války a holocaustu jinou formou, než s jakou se setkávají ve škole. Jedná se tedy o osvětovou činnost, do které jsou kromě dětí a učitelů zapojovány také samotné Wintonovy děti.

V další kapitole budou představeny výpovědi studentů, kteří výše jmenovanými vzdělávacími programy prošli. Z výpovědí jistě vyplyne, že cíle obou vzdělávacích projektů jsou evidentně naplňovány a že nutí děti a studenty zamýšlet se nad důležitými otázkami a nad tím, jestli oni sami nemohou pro jiné něco udělat.

⁹⁶ Vzdělávací program „Síla lidskosti“ [online]

⁹⁷ Vzdělávací program „Síla lidskosti“ [online]

⁹⁸ Vzdělávací projekt „Nickyho rodina“ [online]

7. Výpovědi studentů

Jak již bylo řečeno, v této kapitole budou představeny nejprve výpovědi studentů základních a středních škol, kteří prošli vzdělávacím programem „Síla lidskosti“, poté reakce studentů, kteří prošli vzdělávacím projektem „Nickyho rodina“. Dále se pak v této kapitole objeví výpovědi studentů Evangelické teologické fakulty Univerzity Karlovy (dále ETF UK) a Vyšší odborné školy sociálně pedagogické a teologické Jabok (dále Jabok), kteří se s Wintonovým příběhem setkali v rámci studia. Tyto výpovědi byly získány dotazníkem, rozdaným na půdě Vyšší odborné školy Jabok.

7.1 Výpovědi studentů českých základních a středních škol

Následující výpovědi jsem vybrala dle vlastního uvážení. Bohužel, ani na webových stránkách programu „Síla lidskosti“, ani v literatuře není uvedeno přesné znění tématu či zadání, podle kterého měli žáci svou práci napsat.

„Protože se nedokážu jen dívat a nic nedělat, rozhodla jsem se konat dobro aktivně. Každý rok jezdím na tábor jako praktikantka. Není to obyčejný tábor, ale integrovaný. To znamená, že kromě zdravých dětí jsou tam i děti postižené, a to jak mentálně, tak i fyzicky... Všichni svou práci vykonáváme bez nároku na mzdu nebo jakoukoli odměnu. I když jednu odměnu dostáváme - úsměvy dětí...“ Jitka, SŠ.⁹⁹

„Večer si lehám do postele a znovu myslím na to, co je dnes jiného, než bylo včera. Odpověď zní: Dnes už vím, že být dobrým člověkem neznámá nedělat nic špatného, být dobrý znamená konat dobro!“ Michaela, gymnázium.¹⁰⁰

„Děti s bombami připevněnými na těle, Kosovo, Afghánistán, podvyživené děti Afriky a jejich nafouklá bříška... Kolik Wintonů by potřeboval náš svět? ... Proč jsem o něm neslyšela už dříve? ... A co udělám já? ... Co mohu udělat?“ Tereza, gymnázium.¹⁰¹

⁹⁹ MINÁČ, Matej. Loterie života Nicholase Wintona, str. 223

¹⁰⁰ MINÁČ, Matej. Loterie života Nicholase Wintona, str. 22

„Jak můžeme v dnešní době konat dobro? Myslím, že konat dobro pro druhé je snem každého člověka. Každý chce být doktorem, aby zachraňoval lidské životy, učitelem, který by připravoval mládež na život, nebo vědcem, který vynalezne lék proti některé z nevyléčitelných nemocí. Většina lidí koná dobro, aniž by si to uvědomovala. Potěší každé „dobrý den“, „děkuji“, „rád vás vidím“. Toto je příklad jen drobného dobra, které udělá radost.“ Milena, ZŠ.¹⁰²

Nyní představím několik výpovědí studentů, kteří prošli vzdělávacím projektem „Nickyho rodina“.

„Film „Nickyho rodina“ ve mně vyvolal pocity, jaké jsem doposud neznala. Uprostřed filmu jsem měla chuť vyběhnout ze sálu Kongresového centra a utíkat do Tibetu, abych zachránila co nejvíce lidí, jakkoliv trpících.“ Ibolya, gymnázium.¹⁰³

„Velká vlna emocí se doslova valila sálem a nejen mě přiměla k tomu, abych se zamyslela nad smutným osudem afrických dětí, jež žijí v chudobě a se stálým pocitem hladu a žízně. Jejich jediná naděje jsme my. Uvědomila jsem si váhu pomoci, ať už je jakákoli.“ Karolína, gymnázium.¹⁰⁴

7.2 Výpovědi studentů VOŠ Jabok a Evangelické teologické fakulty Univerzity Karlovy

Výpovědi studentů Jaboku a ETF UK jsem získala pomocí dotazníku, který jsem rozdala v rámci kurzu „Rasismus a antisemitismus“, při semináři, ve kterém se promítal dokument „Nickyho rodina“. Seminář se konal 16. dubna 2013 na půdě Jaboku a zúčastnilo se ho jedenáct studentů. Vzorový dotazník se nachází v přílohách.¹⁰⁵

¹⁰¹ Literární soutěž [online]

¹⁰² Tamtéž

¹⁰³ Vzdělávací projekt „Nickyho rodina“ [online]

¹⁰⁴ Tamtéž

¹⁰⁵ Příloha č. 5

Dotazník obsahoval čtyři otázky. První se zaměřovala na to, kde všude se studenti s příběhem Nicholase Wintona již setkali. Nejčastější odpověď, a to u osmi studentů byla, že se příběhem setkali díky mediím (TV, tisk, internet). Druhá nejčastější odpověď byla, že s příběhem setkali v rámci studia na střední škole.¹⁰⁶

Druhá otázka se týkala názoru studentů, zdali souhlasí s tvrzením, že je Wintonův příběh inspirativní a motivující k pomoci druhým. Na tuto otázku všichni studenti odpověděli, že ano.¹⁰⁷ I když respondentů nebylo mnoho, pro přehlednost jejich odpovědí se v přílohách č. 6 a 7 nachází grafické znázornění odpovědí na první dvě otázky.

Třetí a čtvrtá otázka byly otevřené. První zněla „Co si o příběhu, případně o Nicholasovi Wintonovi myslíte?“ a druhá zněla „Ovlivnil příběh Vás osobně? Pokud ano, jak?“ Z odpovědí na obě otázky, které jsem obdržela, jsem vybrala několik nejzajímavějších.

„Je vlastně zcela nemožné, aby příběh N. Wintona někoho neovlivnil, protože to byl projev velké solidarity a nesobeckosti. A N. Winton by mohl být vzorem pro mnoho sociálních pracovníků.“ Judita, Jabok, ETF UK.

„Že je to neobyčejně vytrvalý a odvážný člověk. Je zajímavé, že až dodnes a doufám, že i do daleké budoucnosti bude ovlivňovat naši chuť pomáhat.“ Karolína, ETF UK.

„Člověk by měl mít odhodlání a odvahu, Měl by upřímně pomáhat lidem, i drobnostmi, mít rád lidi a dělat dobré skutky. Nebýt sobecký a nemít strach postavit se a bojovat za dobrou věc.“ Studentka, Jabok, ETF UK.

¹⁰⁶ Příloha č. 6

¹⁰⁷ Příloha č. 7

„Fascinující příběh velkého muže. Každý by si měl vzít z jeho chování příklad. V dnešní době by se dlouho hledal člověk, který by toto dokázal. Je úžasné, kolik dětí zachránil a kolik lidí je mu vděčných.

Tento příběh je úžasný, osobně mne ovlivnil strašně moc. A jsem ráda, jelikož v soc. práci se pohybuji ráda...“ Radka, Jabok.

„Za II. SV., kdy bylo provedeno tolik nelidskosti, je tento příběh krásný, lidský, inspirativní. Nicholas Winton byl člověk s velkým srdcem, odhodlaný k něčemu, co v té době nebylo vůbec jednoduché dokázat.

Určitě mě motivoval do dalšího života. Zjistila jsem, že všechno lze dokázat, jen se musí vložit více úsilí.“ Jitka, ETF UK.

„Je úžasné a nutné vyprávět o faktických, mnohdy zruďných událostech II. světové války a zároveň zdůraznit nejen zlo a nelidskost fašismu, ale především odvahu a odhodlanost jednoho neobyčejného člověka.

Určitě mě příběh motivoval k odvaze a potvrdil mi dva zásadní principy v mém životě, kterých se chci držet: 1. Všechno je možné. 2. Jediný člověk může změnit mnoho osudů ostatních lidí...“ Tereza, ETF UK.

Z výpovědí jasně vyplývá, že studenty příběh sira Wintona ovlivnil, a to různými způsoby. Někteří si myslí, že by Winton mohl být vzorem, jiné motivoval k odvaze a odhodlání jít si za svým cílem, či k samotnému pomáhání lidem kolem sebe. Většina ze studentů také Wintona považuje za statečného, odhodlaného, neobyčejného, vytrvalého člověka s velkým srdcem.

Následující kapitola ukáže, že veřejnost je Wintonovým příběhem ovlivněna nejen v touze pomáhat ostatním. Ukáže totiž snahu veřejnosti seznámit s příběhem co možná nejvíce lidí. A to různými formami. Zároveň bude v sedmé kapitole možné vidět, jaké účty veřejnosti se čin sira Wintona těší.

8. Veřejnost šíří poselství Wintonova příběhu

V této kapitole bude představena Iniciativa za udělení Nobelovy ceny za mír siru Nicholasi Wintonovi, organizovanou studenty gymnázia Open Gate v Babicích u Prahy. Ta navazuje na předchozí snahy o nominaci a samotné udělení Nobelovy ceny za mír právě siru Wintonovi. Dále bude v této kapitole přiblížena myšlenka založení Sadu záchránců dětí na pražském Petříně. V druhé části této kapitoly budou k nalezení informace o oceněních, která mu byla udělena.

8.1 Iniciativa za udělení Nobelovy ceny za mír siru Nicholasi Wintonovi

Studenti gymnázia Open Gate a zároveň zakladatelé iniciativy o sobě říkají následující: *„Jsme mladí lidé, studenti, kteří se domnívají, že činy sira Nicholase Wintona zasluhují udělení Nobelovy ceny za mír. ... Jsme přesvědčeni, že tento čin přispěl k myšlence ‚bratrství mezi národy‘ ve smyslu znění poslední vůle Alfreda Nobela.“*¹⁰⁸

Svojí snahou navazují na předchozí snahy o udělení Nobelovy ceny Wintonovi. Tento třetí pokus je založen především na studentské petici. Tu podepsalo k 24. lednu roku 2013, tedy ke dni, kdy byla žádost o nominaci odeslána předsedkyní Poslanecké sněmovny České republiky Miroslavou Němcovou, více než 13 000 lidí. V současné době je na webových stránkách iniciativy k dispozici on-line petice, která podporuje už samotné udělení Nobelovy ceny. Tu podepsalo k dnešnímu dni celkem 180 447 lidí.¹⁰⁹

¹⁰⁸ Iniciativa za udělení Nobelovy ceny za mír siru Nicholasi Wintonovi [online]

¹⁰⁹ Tamtéž

Snahou iniciativy ale není jen udělení Nobelovy ceny. Organizátoři zároveň uvádějí: „*My bychom kromě té nominace Nobelovy ceny chtěli docílit toho, aby povědomí o činu sira Wintona bylo po celé republice i po světě. Aby když se řekne Wintonův seznam, aby to zarezonovalo stejně silně jako Schindlerův seznam, protože ty činy jsou srovnatelné.*“¹¹⁰

Předchozí dva pokusy o udělení Nobelovy ceny za mír Nicholasu Wintonovi nebyly úspěšné. Jak úspěšní budou studenti s třetím pokusem, ukáže jen čas. Je ale důležité poukázat na jejich snahu rozšířit příběh co nejvíce do povědomí všech lidí nejen v České republice, ale i ve světě.

8.2 Sad zachránců dětí

Sad zachránců dětí vznikl ve spolupráci s magistrátem hlavního města Prahy na pražském Petříně. Má být symbolem vyjadřujícím úctu k lidem, kteří během druhé světové války pomáhali židovským dětem. Buď tím, že je ukrývali, nebo jim například pomáhali dostat se přes hranice.¹¹¹ Sad zachránců dětí se nachází, jak již bylo řečeno, na pražském Petříně, v rekultivované části s výhledem na Prahu. Byly v něm vysázeny jabloňové stromy a uprostřed sadu vyvěrá pramen, který nese jméno Nicholase Wintona. Celý sad byl slavnostně otevřen u příležitosti Wintonových stých narozenin, tedy 19. května 2009.¹¹²

„Město se rozhodlo, že může vlastně úplně přirozenou formou připomenout násilí a rasismus a na druhé straně hrdinství lidí, kteří neváhali nasadit životy pro to zachránit tehdejší děti a ukázat tak dnešní populaci, s čím jsme se v minulosti vyrovnávali a jaký to má vzkaz pro dnešek,“¹¹³ řekl tehdy o projektu tehdejší pražský radní Petr Štěpánek.

¹¹⁰ Gymnazisté chtějí Nobelovu cenu pro Wintona [online]

¹¹¹ WAGNEROVÁ, Magdalena. VODIČKA, Milan. *Winton Train : Po sedmdesáti letech znovu do Londýna*, str. 40

¹¹² Tamtéž, str. 40

¹¹³ Sad zachránců dětí [online], 01:56

I tento projekt se tedy snaží poukázat na hrdinství Nicholase Wintona; a nejen jeho, ale i dalších lidí, kteří riskovali vlastní život, aby zachránili životy židovských dětí. Sad zachránců dětí připomíná nejen jejich hrdinství, vyjadřuje také úctu k jejich činům.

Zároveň se ale organizátoři snaží o osvětu. Tím, že je sad na veřejně přístupném místě, poskytuje informace všem, kteří jej navštíví. A jak řekl Petr Štěpánek, aby připomněl události minulosti – násilí a rasismus a jejich vzkaz dnešní generaci.

8.3 Společnost projevuje úctu

Že si lidé myslí, že si Nicholas Winton zaslouží za svůj čin uznání, je vidět již v předchozích kapitolách. Nyní bych chtěla ukázat příklad toho, jak bylo Wintonovi uznání zatím projevováno oficiálními cestami.

8.3.1 Řád britského impéria

Nejen za svůj čin v letech 1938 – 1939, ale za veškeré jeho humanitární aktivity, byl Winton oceněn Řádem britského impéria, MBE.¹¹⁴ Ten mu v roce 1983 propůjčila britská královna Alžběta II.¹¹⁵ Od té doby smí Winton používat před svým jménem čestný titul „sir“. Mimo to přijal Winton v roce 1999 ještě čestné občanství města Windsoru. To sdílí s královnou, vévodou z Edinburku, princem Charlesem a královnou Matkou.¹¹⁶

8.3.2 Řád T. G. Masaryka

Dalším oceněním, tentokrát českým, které bylo Wintonovi uděleno, je Řád Tomáše Garrigua Masaryka. Předal mu jej osobně Václav Havel v roce 1998 jako nejprestižnější vyznamenání České republiky. Mimo to se sir Winton v roce 1991 stává i čestným občanem města Prahy.

¹¹⁴ MBE - Member of the Order of British Empire, pozn. autorky práce

¹¹⁵ GISSINGOVÁ, Věra. EMANUELOVÁ, Muriel. *Nicholas Winton a zachráněná generace*, str. 195

¹¹⁶ GISSINGOVÁ, Věra. EMANUELOVÁ, Muriel. *Nicholas Winton a zachráněná generace*, str. 13

8.3.3 Spravedlivý mezi národy

Ocenění „Spravedlivý mezi národy“, udělované lidem nežidovského původu, kteří pomáhali Židům před holocaustem, Winton nedostal. I když to jeden ze zachráněných, Hugo Marom, navrhoval.¹¹⁷

Bylo to zřejmě proto, že jak již bylo řečeno na začátku práce, Winton pocházel z židovské rodiny. A i když byl později pokřtěn a biřmován, má stále židovské kořeny. Winton sám o tom říká: „V žádném případě jsem se nepokládal za Žida, ale od té doby, co se znám s vámi dětmi a co jsem byl v Jad Vašem,¹¹⁸ přemýšlím někdy, co vlastně jsem. V očích Jad Vašemu jsem pravděpodobně Žid...“¹¹⁹

I přes všechna tato ocenění a vyznamenání zůstává sir Winton skromným člověkem. I když se mu zástupci různých zemí světa snaží vysvětlit, co pro ně jeho čin znamenal a znamená a že pro mnohé z nich je hrdina, stále toto označení nechce přijmout. A nejen to, on ho dokonce tvrdošíjně odmítá. Matejovi Mináčovi kdysi řekl: „Co kolem toho probiha děláte takový povyk, jenom jsem trochu pomohl, nic víc. Byl jsem jednoduše ve správný čas na správném místě...“¹²⁰

Že je Winton osobností, která si zasluhuje uznání, je patrné například z toho, co o něm řekl Jeho svatost Dalajláma: „Musíme se hodně snažit, abychom vyvolali základní lidskou vlastnost - soucit. V tom je příklad Nicholase Wintona. Měli bychom se od něho učit motivaci, odvaze a činům. Musíme jeho ducha přenášet z generace na generaci. Pak bude budoucnost lidstva světlejší.“¹²¹

¹¹⁷ GISSINGOVÁ, Věra. EMANUELOVÁ, Muriel. *Nicholas Winton a zachráněná generace*, str. 101

¹¹⁸ Jad Vašem - sídlo Komise pro rozpoznávání spravedlivých v Izraeli, pozn. autorky práce.

¹¹⁹ GISSINGOVÁ, Věra. EMANUELOVÁ, Muriel. *Nicholas Winton a zachráněná generace*, str. 191

¹²⁰ MINÁČ, Matej. *Loterie života Nicholase Wintona*, str. 59

¹²¹ Nickyho rodina [film], 01:29:23

9. Závěr

Má práce se jmenuje „Sir Nicholas Winton a jeho odkaz budoucím generacím“. Předpokladem pro její sepsání a mou hlavní tezí bylo, že příběh Nicholase Wintona motivuje nejen ty, kterých se bezprostředně týká, ale také ty, kteří se s příběhem setkávají, k pomoci druhým, že je pro mnohé inspirací.

Záměrem této práce bylo ukázat to, jak činy Nicholase Wintona ovlivnily budoucí generace, jak je inspirovaly a motivovaly k pomoci druhým. Cílem tedy bylo jednak potvrdit mou tezi a také konkrétně ukázat, jakým způsobem se toto ovlivnění a motivace projevuje.

V teoretické části práce jsem nejprve nastínila dobu, ve které se Wintonův příběh odehrál, a poté jsem představila samotného Wintona, jeho život před válkou i po ní. Dále má práce pojednává o samotných záchranných transportech, o jejich datech, ale také o trase, kterou děti v transportech urazily. Informace v této kapitole jsem čerpala z literatury a filmového dokumentu.

Praktická část práce zachycuje příběhy a výpovědi zachráněných dětí. Kapitola 3 pojednává o jejich životě před válkou, o jejich dětství a vzpomínkách na nástup fašismu. Další kapitola potom hovoří o jejich životě po válce a o jejich snaze a motivaci pomáhat potřebným a vůbec lidem kolem sebe. Dále práce přibližuje tuto snahu pomáhat ostatním u jejich příbuzných. Tyto informace byly čerpány z literatury a v jednom případě i z osobního rozhovoru.

Kapitoly 6 a 7 už pojednávají o širší veřejnosti a jejích reakcích na Wintonův příběh. V 6. kapitole byla představena organizace Magna Deti v nůdži, jejíž zakladatelé se považují za velmi ovlivněné osobou Nicholase Wintona a jeho činem. Dále kapitola

představuje dvě základní školy, jejichž žáci se snaží jít ve Wintonových stopách a stejně jako on vyhledávají potřebné a chtějí jim pomoci. Informace o těchto organizacích jsou čerpány především z jejich webových stránek. Kapitola 6 také ještě popisuje vzdělávací program „Síla lidskosti“, v jehož rámci byli studenti různých základních a středních škol na území České republiky seznámeni s příběhem Nicholase Wintona.

Jejich reakce na příběh, ale i na samotného Wintona, stejně tak jak výpovědi studentů VOŠ Jabok a ETF UK jsou zaznamenány v kapitole 7.

Osmá a poslední kapitola mé práce se věnuje formám šíření Wintonova příběhu, jeho představování veřejnosti. Mimo to je zde také zachyceno to, jakým způsobem společnost Nicholasovi Wintonovi projevuje své uznání a úctu. Tyto aktuální informace byly kromě literatury čerpány také z internetových a novinových článků a jiných reportáží.

Cíl práce, tedy dokázat tezi, že příběh Nicholase Wintona motivuje jednak ty, kterých se bezprostředně týká, ale také ty, kteří se s příběhem setkávají, k pomoci druhým a také uvést příklady, jakým způsobem motivuje a inspiruje, považuji za splněný. V úvodu práce bylo řečeno, že Wintonův příběh je jako kámen hozený do jezera, od kterého se postupně v kruzích šíří vlnky a vlny pomoci potřebným. V těchto kruzích jsem se v práci snažila postupovat. Od zachráněných dětí, přes jejich příbuzné, k veřejnosti, kterou zastupovaly různé organizace, školy, iniciativy, ale také jednotliví studenti.

Bylo dokázáno, že zachráněné děti se v mnohých případech snaží pomáhat lidem kolem sebe. Většinou z důvodu potřeby oplatit Wintonovi jeho čin, splatit pomyslný dluh za život, odvděčit se rodičům za jejich odhodlání a odvahu. A že tuto svou pomoc praktikují různými způsoby. Ať už samotnou prací v různých organizacích, nebo třeba osvětovou činností, kterou se snaží vzbudit zájem o problematiku rasismu a holocaustu.

Dále byly uvedeny příběhy příbuzných zachráněných dětí, kteří se cítili ovlivněni tím, co se stalo jejich blízkým a také to, jakým způsobem je to inspirovalo k vykonávání dobra.

Značnou část práce pak zabírají výpovědi veřejnosti, která se s Wintonovým příběhem setkala. Lidé si z Wintonova činu berou příklad. Ať už se jedná o dospělé, pracující v různých organizacích, anebo žáky a studenty různých škol, příběh člověka, který zachránil pravděpodobně více než 669 životů je zaujal a pravděpodobně i inspiroval.

A je také pravdou, že se společnost snaží různými formami a způsoby tento příběh plný dobra šířit a seznámit s ním co nejvíce lidí. A stejně tak se společnost snaží Wintonovi dokázat svůj vděk a projevit mu úctu mnoha oceněními. Mimo těch výše jmenovaných mezi ně patří i prsten, který Winton dostal od zachráněných dětí. Je na něm vyrytý nápis, který se nachází v Talmudu a který v sobě možná nese celou podstatu Wintonova činu, a možná i podstatu pomáhání všeobecně. Ten nápis zní *„Zachraň jeden život a zachrániš svět.“*¹²²

*„Nikdy jsem si nemyslel, že to, co jsem udělal před sedmdesáti lety, bude mít tak velký vliv, jaký to zjevně má. A když z toho je dneska příběh, který pomáhá lidem žít a tvořit budoucnost, pak je to pro mě velkou odměnou.“*¹²³

Nicholas Winton

¹²² GISSINGOVÁ, Věra. EMANUELOVÁ, Muriel. *Nicholas Winton a zachráněná generace*, str. 150

¹²³ Nickyho rodina [film], 01:32:28

Seznam použité literatury

- CRAUGHWELL, Thomas J. *Slavné záchranné akce DRUHÉ SVĚTOVÉ VÁLKY*. Přeložila J. Jašová. 1. vyd. Praha: Euromedia Group, k. s., 2010. 320 s. ISBN 978-80-242-2707-8
- GISSINGOVÁ, Věra. EMANUELOVÁ, Muriel. *Nicholas Winton a zachráněná generace*. Přeložila A. Maxová. 1. vyd. Praha : X-Egem, 2002. 206 s. ISBN 80-7199-063-9
- GISSINGOVÁ, Věra. *Perličky dětství*. Přeložila A. Rejchrtová. 1. vyd. Praha : Odeon, 1992. 188 s. ISBN 80-207-0389-6
- KÁRNÝ, Miroslav. *Konečné řešení: Genocida českých židů v německé protektorátní politice*. 1.vyd. Praha: Academia, 1991. 184 s. ISBN 80-200-0389-4
- MINÁČ, Matej. TULIS, Zdeněk. *Nickyho rodina*. 1. vyd. Praha : Spolek Nicholase Wintona, W.I.P. s. r. o., 2009. 175 s. ISBN 978-80-254-6005-4
- MINÁČ, Matej. *Loterie života Nicholase Wintona*. 1. vyd. Praha : W.I.P. s. r. o., 2005. 253 s. ISBN 80-239-4181-X
- MINÁČ, Matej. *České a slovenské děti za II. světové války : Nickyho rodina, Domov pro cizince*. 1. vyd. Praha : W.I.P. s. r. o., Spolek Nicholase Wintona, Spolek přátel slovenského divadla, 2006. 158 s. ISBN 80-239-8482-9
- VINTROVÁ, Michaela. Příběh Asafa Auerbacha. *Infobuletin Nadačního fondu obětem holocaustu*. 2010, č. 1, s. 8-9.
- WAGNEROVÁ, Magdalena. VODIČKA, Milan. *Winton Train: Po sedmdesáti letech znovu do Londýna*. 1. vyd. Praha : Havran, s. r. o., 2009. 155 s. ISBN 978-80-86515-960

Filmové zdroje:

- Nickyho rodina [film]. Režie Matej MINÁČ. 2011

Internetové zdroje:

- Vzdělávací program „Síla lidskosti“ [online]. ČR : 2006. (cit. 2. 11.2012). URL: <http://loteriezivota.wintonfilm.com/cs/index.html>
- Zákon o říšském občanství. Institut Tereziánské iniciativy. Holocaust.cz [online]. ČR : 12. 9. 2003. (cit. 2. 11. 2012). URL: <http://www.zidovskedejiny.cz/cz2/resources/documents/laws/nlaw1>
- Zákon o ochraně německé krve a německé cti. Institut Tereziánské iniciativy. Holocaust.cz [online]. ČR: 12. 9. 2003. (cit. 2. 11. 2012). URL: <http://www.zidovskedejiny.cz/cz2/resources/documents/laws/nlaw2>
- Nařízení říšského protektora v Čechách a na Moravě o židovském majetku. Institut Tereziánské iniciativy. Holocaust.cz [online]. ČR : 12. 9. 2003. (cit. 2. 11. 2012). URL: <http://www.holocaust.cz/cz2/resources/documents/laws/rp19390621>
- Maidenhead Mencap Society [online]. Maidenhead : není uvedeno. (cit. 10. 12. 2012). URL: <http://www.mencapmaidenhead.co.uk/Contacts.php>
- "British Schindler" Sir Nicholas Winton officially opens Nicholas House [online]. Abbeyfield maidenhead. Maidenhead : 11. 7. 2012. (cit. 2. 11. 2012). URL: <http://www.abbeyfieldmaidenhead.org.uk/2012/07/nicholas-house-officially-opened-by-sir-nicholas-winton.html>
- Emotional memories of escape from Nazis [online]. Henley Standard. Henley-on-Thames : 6. 6. 2011. (cit. 1. 1. 2013). URL: <http://www.henleystandard.co.uk/news/news.php?id=932188>
- Tomáš Graumann [online]. (cit. 3. 1. 2013). URL: <http://www.graumann.cz/index.html>
- Winton's children: Lisa Dasch [online]. BBC NEWS. UK : 28. 8. 2009. (cit. 4. 3. 2013). URL: http://news.bbc.co.uk/2/hi/uk_news/8227042.stm
- Magna Deti v nůdži [online]. Bratislava : 2013. (cit. 4. 3. 2013). URL: <http://www.magna.sk/sk/kontakt/>

- LEVY, Alan. The charmed life of a Children's Train passenger [online]. The Prague Post: The Czech Republic's English-language newspaper. Praha : 14. 6. 2000. (cit. 4. 3. 2013). URL: <http://www.praguepost.com/archivescontent/32059-the-charmed-life-of-a-children-s-train-passenger.html>
- Literární soutěž [online]. Vzdělávací program Síla lidskosti. ČR : 2006. (cit. 18. 2. 2013). URL: <http://loteriezivota.wintonfilm.com/cs/index.html>
- Vzdělávací projekt Nickyho rodina [online]. ČR : 2011. (cit. 2. 4. 2013). URL: <http://www.wintonfilm.com/vzdelavaci-projekt-winton/pibh-inspiruje.html>
- Základní škola Sira Nicholase Wintona Kunžak [online]. Kunžak : 2006. (cit. 22. 3. 2013). URL: <http://www.zskunzak.cz/labam.html>
- Základní škola UNESCO Uherské Hradiště [online]. Uherské Hradiště : Není uvedeno. (cit. 22. 3. 2013). URL: <http://www.zsunesco.cz/doc/467/>
- Gymnazisté chtějí Nobelovu cenu pro Wintona [online]. ČT24. Praha : 25. 1. 2013. (cit. 20. 3. 2013). URL: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/212359-gymnaziste-chteji-nobelovu-cenu-pro-wintona/>
- Sad zachránců dětí [online]. České dráhy. Praha : 1. 6. 2009. (cit. 19. 3. 2013). URL: < http://www.cd.cz/tv/aktuality/154_sad-zachrancu-deti >
- Iniciativa za udělení Nobelovy ceny za mír siru Nicholasi Wintonovi [online]. Říčany : Není uvedeno. (cit. 27. 3. 2013). URL: <http://www.nicholaswinton.eu/cs/>

Seznam příloh:

Příloha č. 1: Cedulky s čísly, podle kterých bylo možné děti identifikovat.
MINÁČ, Matej. *Loterie života Nicholase Wintona*, str. 53

Příloha č. 2: Wintonův dopis o odjezdu první skupiny dětí z 12. ledna 1939.
URL: < http://www.hereford-starlab.co.uk/NGW/WintonsList/images/SCRAP28_JAN39_LETTERS.gif >

Příloha č. 3: Rozhovor s Asafem Auerbachem, Praha, 29. 3. 2013.

Příloha č. 4: Fotografie Nicholase Wintona se zachráněnými dětmi. Zkraje vpravo stojí Tomáš Graumann, vedle něj Asaf Auerbach.
URL: < <http://www.wintonfilm.com/archiv-osudu/asaf-auerbach.html> >

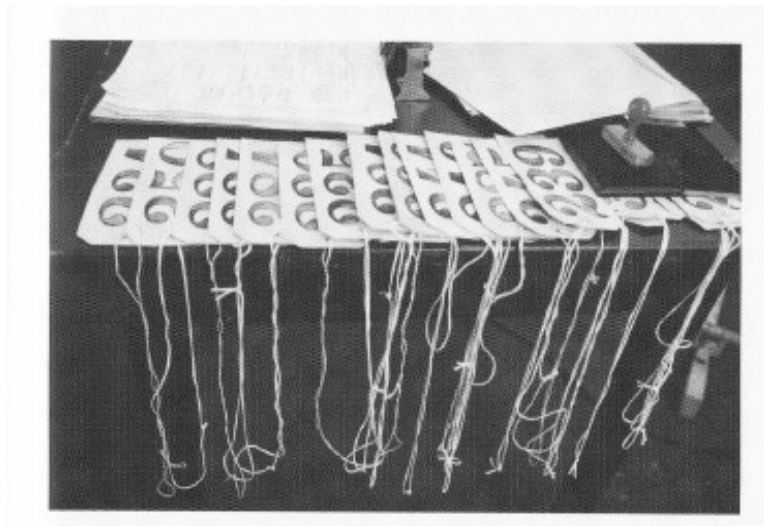
Příloha č. 5: Vzorový dotazník

Příloha č. 6: Grafické znázornění odpovědí na otázku č. 1

Příloha č. 7: Grafické znázornění odpovědí na otázku č. 2

Přílohy

Příloha č. 1

Cedulky s čísly, podle kterých bylo možné děti identifikovat.

Příloha č. 2

-----oOo-----

12.1.

first

The party of children today left Prague. This was fixed up by the Barbican Mission to the Jews in London and transport was arranged by us. Being the first lot of kids to leave Czechoslovakia it aroused much attention and cinema men and journalists were much in evidence. I myself was photographed in X different positions, holding leading and helping the children. From the K.L.M. office in Prague the entire company was taken out in several buses to the airport. Here for over 1 1/2 hours there was a mixture of complete chaos, high excitement and passionate adieus. Every child seemed to have about 10 relations judging by the number of people there. They all wished to be near the children up to the very last moment and the scenes as the children finally left were heartrending. One thing that did not trouble the general crowd, but worried us considerably, was that although everything else was prepared we had no permission from the Nationalbank for the plane to fly. Because of some foreign exchange regulation the officials are not allowed to let the plane go without this document. We were just imagining what kind of scene there would be, if after all we would have to tell everyone that the kids could not go, when it arrived. Finally after much trouble, posing as a journalist, I was actually able to accompany the children onto the plane and into the plane. This of course the parents were not allowed to do, but the final adieus, being made at a distance of some 50 yards, were all the more pathetic. I did not see one of the kids crying. They were far too excited.

Wintonův dopis o odjezdu první skupiny dětí z 12. ledna 1939

příloha č. 3

Rozhovor s Asafem Auerbachem

Doslovný přepis

Praha, 29. 3. 2013

(Účel rozhovoru byl předem vysvětlen v e-mailové komunikaci.)

A.A. (Asaf Auerbach)

Tak má první otázka by byla, kdy jste se narodil, kde a jaké máte vzpomínky na dětství a vlastně i nástup fašismu?

A.A.: Tak narodil jsem se, pokud jsem to nezapomněl, 28. května 1928, poněkud daleko odtud, v Izraeli, tehdy se to jmenovalo Protektorát Palestina. Protože rodiče byli Sionisté, odstěhovali se tam tuším někdy v dvaadvacátém roce, ve čtyřicátém se tam narodil můj bratr. No a potom v roce třicet z důvodů mě neznámých se rodiče rozhodli, že se vrátí do Československa. Tuším, že to byly důvody zdravotní, přeci jen ten život tam byl obtížný, na té vesnici, v tom kibucu. Takže do školy jsem začal chodit až tady. Nejdřív jsme bydleli na Žižkově, pak v Dejvicích, a poslední štace, než jsem odešel do té ciziny, tak to jsme bydleli ve Vršovicích. Jinak žádné velké problémy jako nebyly, my jsme nebyli nijak zvlášť religiózní rodina. Chodil jsem sice na náboženství, ale přitom máma mi říkala, že žádný Pán Bůh není, tak já jsem se divil, proč chodím do náboženství a ona mi odpověděla „Aby to nebylo dědečkovi líto.“

No a takhle to šlo, celkem to bylo bezproblémové, já jsem nějaký problémy s antisemitismem neměl. Věděl jsem o něm, protože maminka i tatínek byli politicky angažovaní, takže se o těch věcech doma mluvilo, co se děje v Německu, i když ne do nějaké hloubky, ale že tam zavírají lidi, že končí v koncentracích, že je tam mlátí, to jsme všechno věděli. Ale jak říkám, já osobně jsem s tím žádný problémy neměl. Nesetkal jsem se s tím, až pak jednou, to už snad bylo ve 39. roce, tak to mě jeden spolužák, já jsem se s ním tedy moc nekamarádil, tak jsem šel kolem domu, kde bydlel a on stál u dveří a začal na mě pokřikovat něco jako „Smradlavej Žide“ nebo něco takového. Přitom to byl kluk, s kterým jsem chodil do třídy, nikdy jsme žádný konflikty neměli. A já místo, abych se za ním nějak hnal, abych mu dal pár facek, nebo něco, choval se jako chlap, tak jsem jenom zíral, koukal na něj a nebyl jsem schopen slova a vůbec jsem nechápal, co mi to říká a proč mi to říká. Pak mi došlo, že on stál stejně u těch dveří, právě proto, aby kdybych se za ním hnal, tak by zmizel za dveřma, abych za ním nemohl.

No a pak, tuším, že to bylo začátkem ledna, já jsem do té doby chodil na němčinu, se učit, tak jednoho dne mi maminka řekla, že tam přestanu chodit a že budu chodit na

angličtinu. No a já jsem se divil proč, když ještě neumím německy ani zdaleka, co taky může člověk umět, když chodí jednou v týdnu na němčinu, ještě v tom věku, no a máma mi řekla, že možná pojedeme do Anglie, tak abych uměl trochu anglicky. Tak to jsme se poprvé o tom dověděli.

Takže maminka vlastně tušila, že by mohlo dojít k něčemu, že to bude gradovat a že Vám hrozí nebezpečí? Protože jste říkal, že jste se s antisemitismem nijak zvlášť nepotýkal?

A.A.: No tak oni věděli, co se děje, co dělají se Židama, bylo to už po Křišťálové noci, věděli, co se může dít. Tedy ne, že by z toho vzniknul holocaust, o tom nikdo neměl ani šajna, ani sám Hitler tehdy ještě. On chtěl ty Židy jen vystěhovat z těch zemí, které okupuje, z toho svého okolí. Chtěl je jako vystrašit, aby oni sami utíkali a nechali mu tam majetek a aby zmizeli. Ale to by ty ostatní země musely být ochotné je vzít a za druhé by na to musel být dostatek času. Protože brzy už pak začala Světová válka, že. No a pak jsem tedy dokončil tu pátou obecnou, v červnu 39, v klidu. Vzpomínám si, že jsem s tím vysvědčením šel rovnou za roh, do té měšťanky, co tam byla, se jako přihlásit. No a šel jsem pak s vysvědčením domu. No, a že furt nebylo jasný, jestli to jako bude, nebo ne, i když se o tom už mluvilo, bylo to velice pravděpodobný, pak jsme se dozvěděli, že bychom měli odjet prvního září, ale pak nás překvapilo, že někdy začátkem července jsme dostali telegram, že odjíždíme už osmnáctého července. Odjížděl jsem i s bráchou, takže to nebylo až tak srdceryvné, nejel jsem také do cizí náruče, takříkajíc. Věděl jsem, ke komu jedu, byli to velice dobří známí rodičů i mí. Prostě jsem dobře znal tu paní, to byla taky emigrantka, která odjela už v lednu 39, ještě než sem vstoupili Němci, a ta tam začala organizovat takový committee, který tam měl přijmout nějaké děti v rámci té Wintonovy akce. A ona si právě brala děti svých známých a přátel a chtěla zachránit asi těch deset, dvanáct dětí v tom nejbližším okolí. Což se mi zdá dneska s odstupem hrozně úžasný počin, ona tam jela, nevím, do jaké míry tehdy mohla mluvit anglicky, nikoho tam neznala a teď dala dohromady nějaký committee a teď tam dala nějaký Angličany dohromady. Byli tam i nějakí lidé z magistrátu a ti nám tehdy dali k dispozici jeden takový domek, nebo spíš dvojdomek v sirotčinci, který tam byl. Jeden z nich byl prázdný, asi měli málo sirotků, což bylo naše štěstí. Takže jsme dostali tohle k dispozici. Takže to takhle dobře dopadlo, nakonec. To loučení bylo celkem v poklidu s rodičema, já jsem jezdil každý rok na tábor, i když se přiznám, že nerad, ale když se rodiče takto rozhodli, tak jsem tam holt jel. Ale věděl jsem, že se za těch šest neděl vrátím. I když tohle bylo něco podobného, protože rodiče tvrdili, že za námi brzo přijedou, že to mají na dobrý cestě, takže to bylo jako bych jel na ten tábor, akorát že to bylo mnohem dobrodružnější, protože jet do Anglie a jet na Sázavu, jsou dvě různé věci, tedy alespoň v očích desetiletého kluka, takže to bylo jedno velké dobrodružství.

Takže vy jste tedy bydlel s deseti dalšími dětmi u té vaší známé, podařilo se zachránit těch deset dětí?

A.A.: No my jsme vlastně přijeli všichni najednou, jedním tím transportem, takhle to vyšlo. Ale my jsme se přitom neznali. Ta paní byla vlastně původem z Teplic, takže to byli lidi z okolí tam. Ale s rodičema se znali z kibucu, z té Palestiny.

.....

Mohu se zeptat, jak dopadli Vaši rodiče?

A.A.: Tak těm se to nepodařilo odjet a skončili nejdřív v Terezíně a pak odjeli tím úplně posledním transportem do Osvětimi. A tam končí stopa, takříkajíc.

Jak dlouho jste vlastně zůstal v Anglii?

A.A.: Po válce? Velice krátce, protože kdo by nás tam byl ochoten živit, on to byl dost problém, za války se to nějak zvládalo, i když to bylo dost obtížný, to bylo všechno postavený na dobročinnosti, že sbírali penízky, aby nás měli čím krmit a oblékat, ale jak ty mužský začali odcházet do války, tak ty peníze začaly ubývat na dobročinnost. Dostávali jsme i nějaký peníze od vlády, ta nás podporovala. A potom jsme šli do československé školy, ta byla výhradně financovaná československou vládou. Tam nás sice neoblíkali, ale alespoň nás živili a učili. Takže ty náklady byli menší. No a já byl z těch kluků nejmladší, takže ti všichni ostatní postupně odešli na vojnu, protože dosáhli věku 18 let, mně bylo osmnáct, až když jsem se vrátil do Československa zpátky. Československá vláda pak financovala náš odvoz do Česka, takže jednoho dne nás posadili do letadla, vojenského, kde byli ty dřevěný lavice podél, takhle to bylo, nebylo to moc pohodlný, ta letadla byla pomalejší, a neměli jsme ani stewardky po cestě (smích). No ale přežili jsme to. Na letišti na nás čekal autobus, protože to byly samé děti, které neměli rodiče, nebo se o nich nevědělo, takže nás odvezli do Žitné ulice, tam nás ubytovali, tam byly takové haly a postele a nám řekli, tak si nějakou postel vyberte, tam můžete být a pak se uvidí, co dál. Někteří se dostali do nějakých rodin, někteří zase skončili v sirotčinci, někteří tam měli příbuzné. Já měl štěstí, protože já jsem tady našel babičku a tři tety, které přežili, tak jsem u jedné tety ty první dva roky žil a dochodil gymnázium.

I s bratrem?

A.A.: Ne ne, bratr skončil jako voják a pak se přestěhoval do Brna, tam dostal byteček a dostudoval tam zas.

Dobrá. Mě by dál zajímalo, víte, já tu svou práci zaměřuji na to, jak vlastně zachráněné děti, ale i lidé, kteří se setkávají s tímhle tím příběhem, Wintonovým

příběhem, jak se sami angažují v pomoci druhým. Takže by mě zajímalo, jestli jste vy sám někdy cítil nějakou potřebu někomu oplatit, to, že jste vlastně dostal šanci žít, jestli jste cítil potřebu také někomu pomoci. Dozvěděla jsem se, že děláte osvětu po školách, to by mě třeba zajímalo...

A.A.: To je všechno zase taková fáma tak trošku. Alespoň v mých očích je to něco trošku jiného. To je prostě, já nevím proč, ale já mám takový dojem, že to je v židovských genech tohle to pomáhání druhým. Že to nesouvisí bezprostředně s Wintonem, možná že to souvisí s Wintonem třeba proto, že je taky Žid, pomáhat potřebným, on to pak dělal celý život, ne jen pro těchto 600 dětí. Ono to tam prostě je, proto všechny tyhle židovské obce měli sirotčince, že a starobince a starali se o ty lidi. Myslím, že to mají prostě v sobě, že to není jen tím, že to mají napsáno v desateru, že mají pomáhat, ale takhle to cítím. A pokud někdo říká, že tyhle ty věci dělá, aby to nějak oplatil tomu Wintonovi, možná že si to tak myslí, nebo možná že jim pan režisér řekl, že by to tak měli říkat, i to je možný. Ono to dobře vypadá, když se to takhle vypráví. Ale já si myslím, že je to trochu jinak. Vím sám, že když za mnou někdo přijde a něco potřebuje, tak že bez řeči a bez nároku na nějaký děkování pomůžu, nebo alespoň poradím, mě ani nenapadne, abych ho kopl do zadku (smích). Považuji to za zcela přirozený. Jeden z našich mudrců, Hillel starší někdy v prvním století, měl takovou prűpovídku mravní a ta byla, v nějaké souvislosti to řek, je to v Talmudu napsaný, tam nějak říká „Kdo, když ne já? Kdy, když ne teď?“ To znáte? V tomhle to trochu vidím, to židovství, ale nevím. Něco jiného je to přednášení, nebo ty besedy, co dělám, k tomu jsem se dostal trochu jako slepý k houslím, jinak bych s tím asi nikdy nezačal, kdyby mě k tomu něco nepřimělo. To abych se někde vnucoval, jestli se mnou nechtěj udělat besedu, to chraň Bůh.

A co Vás tedy přimělo?

A.A.: Co mě přimělo. Já mám sestřenicí v Austrálii, ta má zase přítele z mládí tady, a já když jsem zůstal sám, tak ona jako pečlivá příbuzná měla strach, abych nějak nezapšknul, nebo co, nezavřel se doma od lidí a od všeho. Tak tomu kamarádovi napsala, aby se mě nějak ujal a vtáhnul do něčeho, abych vylezl z toho bytu a musel něco dělat. Ono už je mu něco přes devadesát, on je hodně aktivní, právě v těchto oblastech, sociální oblasti, v různých organizacích, které mají pomáhat těmhle lidem, co přišli z koncentráku a tak. A tak mě zatáh do takové organizace, která se jmenuje Historická skupina Osvětim, on taky prošel Osvětím, a ta se zaměřuje na tyhle ty besedy hodně, chození po školách, mezi dospělými a tak dále. Nejdřív jsem chodil jen na schůze a čučel a poslouchal, kde kdo byl, na které škole, který měsíc... No a taky tam je taková výstava putovní... Tak nakonec řekli té paní, co to vytvořila, co to dala do chodu, a která se stará o to putování z města do města a shánění peněz, tak ona s tím měla hodně starostí, tak on jí jednou navrhl, že bych jí s tím mohl pomáhat. Ona svolila, abych jí s tím pomáhal, já jsem jí ze začátku dělal korespondenci a ty styky přes email a

tak dále. A pak mě s sebou začala tahat na ty vernisáže, počátečně a pak vždycky slíbila té škole, kde jsme byli, že jim zajistí nějakého přeživšího, když budou chtít, aby jim tam dělal besedy, ale ty opravdoví přeživší, já jsem sice taky přeživší ale jinak přeživší, tak ty co prošli těma koncentrákama, tak se už nějak hrozně těžko sháněli, ono už se jim nechtělo, nebo to bylo moc daleko, taky už jsou dost nemocní a staří a tohle všecko, takže já jsem potom se stal takovou náhražkou za ně. Takže od téhle doby jezdím na tyhle besedy s těmihle dětmi, v podstatě vždycky v souvislosti s tou výstavou. Aby se to tím oživilo, protože to působí trošičku jinak, než když se dívám jen na fotky. A takhle jsem začal chodit, no. Někdy se ozvou sami, když se podíváte do internetu, tak tam už je toho o mě dost, ty školy to píšou a ty noviny, tak tam je dost zmínek o mě. Ne, že by mě to zrovna bavilo, dělat nějakou mediální hvězdu, ale...já to neovlivním, mě se ani nikdo neptá.

Ještě mě napadá, když vyprávíte těm dětem, tak vědí někteří z nich, že tu někdo takový jako Winton byl, že se podařilo mnoho dětí zachránit, nebo jsou spíš překvapeni, že něco takového se stalo, že někdo odjel do...

Tak ten Winton, oni z něj udělali mediální hvězdu tady, že jo, ono se o tom hodně mluví. Takže předpokládám, nebo jsem si jistý, že když tam přijdu, že už o tom věděli, většinou, tam na těch školách už promítali ty filmy o tom Wintonovi, že ho navrhli teď na Nobelovu cenu, že, což mě kdysi trochu rozčílilo...

Vážně?

A.A.: No z jiného důvodu, protože v tom stejném roce byla navrhovaná Irena Sendlerová, což byl člověk úplně jiného řádu, to bylo v Polsku...
(krátká přestávka)

Viděl jste se někdy s Wintonem?

A.A.: No tak samozřejmě, on tu několikrát byl. Tak to nás vždycky naženou do houfu, že (smích). Takže když jsou tahle setkání tak se vidíme, povídáme si s ním. A já si ho samozřejmě velice vážím, jen že by měl konkurovat téhle paní, která ty děti propašovala vlastně vyloženě z ghetta, při každé té jízdě riskovala svůj život. On život nikdy vlastně neriskoval, ne že bych mu to tedy vyčítal, ale prostě je to o třídu něco jiného ten skutek než...

Je pravda, že on sám o sobě říká, v těch knížkách a rozhovorech, že se za žádného hrdinu nepovažuje, že je tu víc lidí, kteří udělali větší činy...

A.A.: Já nevím, ono co je vlastně hrdinství? Já myslím, že hrdinství je akorát to když někdo riskuje svůj život pro někoho jiného, nebo když udělá něco, z čeho má nějakou

újmu, nebo může mít újmu. Pro mě je hrdina, když někdo skočí do studené vody a vytáhne člověka, to je pro mě hrdina.

Kvůli tomu jsem se dost pohádal s jednou dívkou, která se mnou byla dělat taky takovýhle rozhovor. Ne že bych se s ní tedy vyloženě pohádal, ale ona furt trvala na tom, že „Jo, on je hrdina...“ Je to podle mě o něčem jiném, o tom uvědomění si toho člověčenství, prostě to „Kdo, když ne já a kdy když ne teď?“ a když si tuhle tu větu před tím řeknu, než to udělám. Vždyť on to původně ani nechtěl dělat, on tady posbíral ty adresy a pak s nima odjel a pak šel do té organizace, která tohle to už půl roku dělala s německýma dětma, že je vyvázela do té Anglie, tak šel za nimi, a řekl „Hele, vezměte si ještě tenhle seznam, vy už to umíte, tak byste tohle mohli přibrat, ty děti z Československa jsou taky ohrožený“. A oni mu řekli akorát „Je nám líto, my toho máme tolik, že to nestačíme...pusťte se do toho sám“. A je pravda že 99,9% lidí by řeklo „No, co já sám, támhle je velká organizace, já sám něco takového dělat nemůžu.“ A on přesto řek, nedá se nic dělat, ty děti potřebují zachránit a pustil se do toho, v tom je ta jeho velikost. Protože byl jeden ze statisíců, který se takhle zachoval... Prostě měl tu odvalu, pustit se do toho a prostě to vyšlo. V tom je ta jeho jedinečnost. Že si prostě neřekl, co já sám, co zmůžu. No a zachránil těch skoro 700 dětí. Kdyby ta válka nezačala, nebo začala později, tak jich tak možná zachránil tisíc, dva tisíce, to já nevím. Takže takhle nějak to bylo.

....

Ještě jsem se Vás chtěla zeptat na Váš život za socialismu. Neměl jste problém, jako někdo, kdo vyrůstal na západě? V literatuře jsem se setkala s výpověďmi dětí, které říkaly, že pro ně byl problém žít v Československu, když se vrátily, že se na ně vlastně koukalo skrz prsty...

A.A.: No problém - zavřený jsem nikdy nebyl. Takhle, já jsem šel na vojnu. V té době byly všechny ty velké procesy s tím Slánským a tak. Já jsem se vrátil z vojny, to už bylo dlouho po těch procesech, v době toho největšího napětí, co tu bylo. Já jsem se byl ptát na dvou místech, jestli by tam byla práce pro mě a já jsem řekl „já vám to radši řeknu hned předem, aby s tím nebyly nějaký potíže“...protože bráchu vyhodili, teda, z práce. Tak já jsem říkal, aby to věděli předem, že jsem byl v Anglii, a že jsem Žid, „tak abyste to věděli předem“ a oni řekli to a to a vyslechli mě teda a řekli „My Vám dáme vědět,“ a pak se samozřejmě už neozvali, že. Jako neřekli, že „Protože jste byl na západě,“ nebo „Anžto jste Žid“ a tak, ale už se neozvali. Jinak já nemyslím, že by to bylo hendikepem v nějakém profesním vývoji...Já si myslím, že tam hlavně působilo to, že jsem nebyl v partaji. To bylo spíš z tohohle důvodu, že jsem nebyl ochoten vstoupit do partaje kvůli kariéře. To jsem nebyl a tak jsem skončil tak jak jsem skončil. O život nešlo, a jestli jsem měl o tisíc nebo o dva tisíce míň...Občas mi někdo poklepal na rameno a řek „No, kdybys byl v partaji, tak máš támhle a támhle a jsi šéfem támhle a támhle“ a „Máš na to, jsi dobrej...“ Ale to je tak všechno, že jsem mohl být a nebyl jsem.

Já musím říci, že tenhle náš rozhovor je... Že jste mi nabídl trochu jiný úhel pohledu. Ať už tím, jak jste říkal, že u Vás to pomáhání druhým není o potřebě oplácet, tak i teď s tím komunismem, prostě jste mě přiměl podívat se na to taky z jiné stránky, než jsem se doted' koukala a za to Vám moc děkuji.

A.A.: Tak ono to vypadá líp, že jo, když říkám, že to chci vrátit, než když řeknu, prostě to nedělám kvůli tomu, abych to vrátil, ale že když někdo potřebuje pomoc a já mu můžu pomoci, tak mu pomůžu. A ne kuli tomu, že mě zachránil Nicholas Winton. Je to všecko náhoda v tom životě. I to, že nás zachránil, že zachránil zrovna mě. A nebýt té paní (jméno je špatně rozumět), která tomu Wintonovi řekla „Já se chci postarat právě o tyhle děti“, kdyby ona nebyla, tak si mě možná žádný ten Angličan nevybral...Jenže o tomhle ten celej život je. O té náhodě v podstatě. Ono nešlo jen o toho Wintona. To se zas tak zjednodušuje na tu jednu osobu. To muselo začít jinde, to muselo začít u těch rodičů a u tý jejich ochoty ty děti pustit do té ciziny. Protože v té době to nevypadalo zdaleka tak strašidelně. To chtělo velkou odvahu. A teď si vezměte, že většina těch rodičů vlastně neměla šajna, ke komu to jejich dítě přijde, kdo se o něj postará. Prostě věděli, že přijde do nějaké anglické rodiny a to bylo všecko. Každá máma na světě, a ty židovský snad obzvlášť...To je tak u těch minorit, že hodně lpí na těch rodinách...A to si asi každá máma řekne „žádná jiná ženská se tak nedokáže postarat o to dítě, než já“ a „Když bude mít horečku, bude u něj v noci sedět a dávat mu obklady? A převlíkat pyžamo?“ a tak dále. „A jaká je to rodina?“ Tak všechny tyhle věci museli ty rodiče zvládnout. Jestli je lepší tohle, než když nevíme, co bude dál. A zase, kdyby ten Winton nenašel nějaké ty lidi, kteří byli ochotni si ty děti vzít, tak by ta jeho práce byla taky k ničemu, že. Ony všechny ty tři složky hrají v podstatě svou roli, jedna se bez druhé neobejde. On byl tedy tím motorem, který to roztočil a rozeběhl. A snažil se být tím kontaktem mezi rodiči a adoptivními rodiči, on byl zprostředkovatel. Ale kdyby nebylo co zprostředkovat, tak... Prostě všechny tyhle složky toho procesu byly nutné. A to si myslím, že se právě podceňuje. Každý to dítě vděčí za svůj život nejen jemu, ale hlavně těm, kdo ho vzali. A ti, co se jich ujímali, o těch dětech taky nic nevěděli. Vždyť si vezměte dneska, než Vám dovolí adoptovat dítě, to trvá, možná dva, tři roky, ptají se domovnice, jestli nemají nějaké orgie v těch rodinách a jestli moc nechlastaj, že jo, ptají se. A v okolí se ptají. A pak jdou ještě na psychologické testy ti rodiče a pak si nějaký vyberou, tak mu ho půjčí na víkend, na dovolenou, ale stejně ho můžou vrátit...A tenhle proces tady vůbec nebyl. Oni nevěděli, jestli to dítě, které viděli na té fotce v tom albu...Vždyť každé dítě vypadá bůhví jak báječně, jako andílek na těch fotografiích. A přitom mohli mít hrozný problémy výchovný, teď neuměli ani slovo anglicky, rodiče zase neuměli ani slovo česky, jak to tak u Angličanů bývá. To dítě muselo být hrozně nešťastné a muselo se mu stýskat a celé noci muselo probrečet. A někteří neměli ani žádné písemné styky. A teď, když byly ty útoky na ten Londýn. To si ti rodiče říkali, „Vždyť já jsem ho poslal na smrt. Nebylo by lepší, kdyby tu zůstal se mnou?“ To je jako s tou Sendlerovou. Té se ti rodiče ptali „No jo, ale můžete mi zaručit, že se mu nic nestane?“ A ona na to říkala „Podívejte, to nemůžu, ale můžu Vám zaručit, že to dítě

zemře.“ Protože věděla, kam je odvázejí. (Chvilí je ticho.) Takže pro ty rodiče to muselo být hrozně těžký. Já jsem věděl kam jedu, ke komu jedu a rodiče věděli, ke komu jedu, že se o nás ta paní postará...Jsem nějak strašně ukecanej dneska (směje se).

Ne, to ne, já jsem strašně ráda, že jste mi tohle všechno řekl. Víte, já jsem nikdy s nikým takhle rozhovor nedělala, a vy jste to zvládnul skoro celé za nás za oba, takže Vám děkuji (smích). A já myslím, že mi to už stačí, takže další otázky mít už...

A.A.: Dobrá.

Děkuji Vám ještě jednou moc.

A.A.: Není zač.

Příloha č. 4

Nicholas Winton se záchraněnými dětmi. Zkraje vpravo stojí Tomáš Graumann, vedle něj stojí Asaf Auerbach.

Příloha č. 5

Dotazník k bakalářské práci „Sir Nicholas Winton a jeho odkaz budoucím generacím“

Velice Vás prosím o vyplnění dotazníku k bakalářské práci **Sir Nicholas Winton a jeho odkaz budoucím generacím**. Cílem této bakalářské práce je ukázat, že příběh sira Nicholase Wintona a zachráněných dětí inspiruje a motivuje k pomoci druhým ty, kteří se s ním setkali, a to napříč generacemi.

Pokud bude některá z Vašich odpovědí vybrána, může být v práci použita jako **PŘÍMÁ CITACE**. Proto Vás také žádám o vyplnění **křestního jména**. To bude použito za citací společně s názvem školy, kterou studujete.

Vyhovující odpovědi prosím **zakroužkujte** a v případě potřeby **doplňte** dle návodu. Odpovědi můžete zaškrtnout více.

Křestní jméno: _____

Studuji: a) VOŠ JABOK b) ETF UK

1) S příběhem Nicholase Wintona jsem se setkal/a

a) na ZŠ b) na SŠ c) na VŠ d) v médiích (TV, tisk, internet)

e) jinde (kde?) _____

2) Souhlasíte s tvrzením, že je příběh Nicholase Wintona a zachráněných dětí inspirativní a motivující k pomoci druhým?

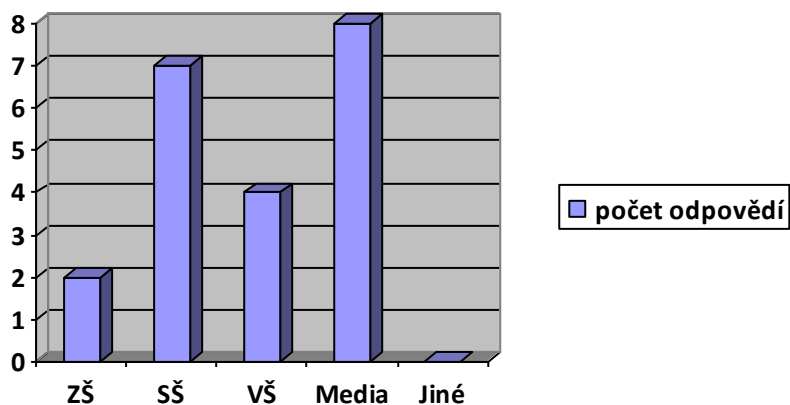
a) ano b) ne

3) Co si o příběhu, případně o Nicholasovi Wintonovi, myslíte? (Odpovězte, prosím, alespoň dvěma větami)

4) Ovlivnil příběh Vás osobně? Pokud ano, jak? (Odpovězte, prosím, alespoň dvěma větami)

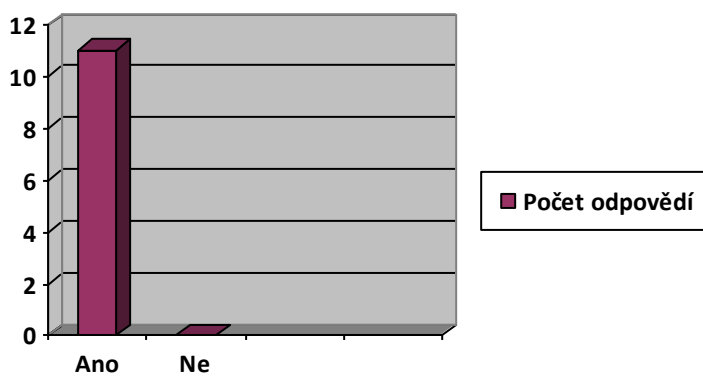
Děkuji za Váš čas.

Příloha č. 6

Grafické znázornění odpovědí na otázku č. 1 (S příběhem Nicholase Wintona jsem se setkal/a)

Příloha č. 7

Grafické znázornění odpovědí na otázku č. 2 (Souhlasíte s tvrzením, že je příběh Nicholase Wintona a zachráněných dětí inspirativní a motivující k pomoci druhým?)